

V. Történelmi dokumentum igazolja az Úr szenvedéseinek szörnyű kegyetlenségét.

„Az egész fő beteg, az egész szív keseredett... Tetőtől-talpig nincs benne épség; seb és kékség, földagadt kelés, be nem kötözve, sem orvossággal nem gyógyítva, sem olajjal nem enyhítve.” (Lz. 1, 5—6.)

„Nincs neki színe, sem ékessége; és néztük őt, és nem volt tekintete, hogy kívántuk volna őt, a megútáltat és legutolsót az emberek között, a fájdalmak férfiát, a nyomorúsághoz szokottat, ki elrejtette orcáját mint megútált, azért nem is becsültük őt. Bizonyára a mi betegségeinket ő viselte és fájdalmainkat ő hordozta; megsebesítettett a mi gonoszságainkért, megroncsoltatott bűneinkért; a mi békességünkért van rajta a fenyíték, és az ő kékségével gyógyultunk meg.” (Lz. 53, 2—5.)

„Föláldoztatott, mert ő akarta, és nem nyitotta meg száját; mint a juh leölésre vitetik, és megnémul, mint a bárány nyírója előtt, és nem nyitja meg száját.” (Lz. 53, 7.)

Mint az előző fejezetekből kitűnik, a turini halottas leplen egy erői teljében levő, keleti származású férfi holttestének egészen világos lenyomata látható, amely a legapróbb részletekig mutatja az evangélisták által leírt keserves halál nyomait.

Rajtunk a sor, hogy orvosi ismereteink és megfigyelőképességünk segítségével a lehető legnagyobb hűséggel olvassunk az Úr szenvedéseinek e nyitott könyvéből s hogy azt másoknak is hűségesen tolmácsoljuk.

Mint már az előző fejezetben elmondottuk, Krisztus testének e híres lenyomatait a testnek, vérnek, verejtéknek, stb.-nek kigőzölgései hozták létre, úgyhogy ammoniák-vegyületekké váltak a halotti leplen

levő aloeval és mirhával. Némelyek a Gethsemani-kertben hullatott véres verejtékre is gondolnak itt; Szent Lukács szerint: „Lőn az ő verejtéke, mint a földre hulló vérnek cseppjei.” (22, 44.) — Tekintetbe véve a lenyomatok abszolút tökéletességét, véleményünket — nem lehet minden további nélkül visszautasítani. Amint hogy nem lehet álméklodni Krisztus emberi természetének csodálatos reakcióján sem, mikor isteni mindentudása az Olajfák-hegyén elé tárta a legszörnyűbb halál félelmetes perspektíváját, és élete egész műve ideigvaló összeomlásának látását. Az emberiség szörnyű halátlansága, az Egyházával szemben való ellenséges érzület, a szent vérén megváltott lelkek közönyössége és tunyasága, az istenkáromlások, az eretnekek, skizmatikusok és hitetlenek visszaélései szent nevével és tanításaival, — mindez valóban elégséges ok lehetett arra, hogy Krisztus verejtékmirigyei izzadság helyett azt a vért válasszák ki, mely a finom hajszálerekből beléjük hatolt. — Hasonlóképen ömlik a konnersreuthi Neumann Teréz szeméből pénteki eksztázisai alkalmával könny helyett tiszta vér. — Nem szándékom a dologról döntő véleményt mondani, de bizonyos, hogy az ilyen módon véres verejtékkel átítatott bőr, a keresztfán elszenvedett vonaglások verejtékével együtt kiválóan alkalmas arra, hogy elősegítse rendkívül tökéletes lenyomatok létrejöttét a vásznon.

A szent lepelre pillantva, tekintetünk elsősorban annak a vérnek nyomain akad meg, mely bőségesen ömlött a fej sebeiből. E sebeket a Megkínzott fejére helyezett töviskorona idézte elő.

Vérzés nyomai látszanak a fej elülső s hátsó részén egyaránt. A hajzat szélén s a homlokon az okozta a vérzést, hogy éles tárgyak — tövisek — nagyszámban szúrták át a finom véredényeket, melyekből még a Szenvedő életében számos vérpatakocská, vagy legalább is bőséges csöppekben ömlő vér tört elő. Egy részük lefolyt addig, míg a szemöldök — különösen a bal — feltartóztatta. Mások a sűrű, hosszú haj között törtek utat maguknak s a halántékra jutottak. Ismét

más vérpatakocskák összetapasztották a haját, a halál beállta után mintegy bekeretezték a hosszú, keskeny arcot s itt-ott megalvadt csomókat képeztek. A vérzés jellege arra mutat, hogy a hosszú, éles tövisek sok vívő-eret s ütőeret felszúrtak, de túlságosan nem ronsolták széjjel falaikat. Úgy vivő-, mint verőér-vérzésről van itt szó. Utóbbit az a nagyszámú vércsöpp tanúsítja, mely az átszúrt ütőerekből különösen a halántékon gyöngyözött, — bár a bal szemöldök fölötti vérnyom határozottan vívőérből eredő. A vívőér-vérzés főként a nyakszirten látszik; patakként folyt ott a szentséges vér.

Hátul a vérzés világosabban látszik: hosszú, kígyózó patakocskák kerülnek felszínre a fejtetőnek s a nyakszirtnek hajjal borított részeiről, és a vérzés lassúsága folytán állandóan szélesbednek. A fejtetőn csak két vércsöppet látunk; a többi véres nyom elhelyezkedése pontosan megfelel a fej legnagyobb kerületének, mely a homlokon és a nyakszirtcsont emelkedésén halad át.

Más szóval: a töviskorona ezeken a helyeken nyomta és sebezte leginkább a fejet. Lévén pedig ez a tövissel koronázott fej a Megfeszítetté, a kereszt vízszintes gerendája a keresztreszegezéskor, valamint a kereszt felállításakor mélyen belenyomta a hosszú, éles töviseket a nyakszirt puha részeibe. Ezért olyan nagyon kifejezettek ezek a hátsó vérpatakocskák. Ha a töviskoronát a keresztrefeszítés előtt levették volna, akkor a vérrel átitatott haj egyetlen véres tömeget képezne. Tehát az exegétáknak arra a kérdésére, hogy a Megváltót vajon töviskoronával vagy a nélkül feszítették-e meg, kénytelenek vagyunk ezt a határozott feleletet adni: töviskoronával!

Tekintettel arra, hogy a Megváltó töviskoronájának a római Szent Péter-, valamint Sta Croce di Gerusaleme-templomokban őrzött tövisei éppen úgy, mint az Andria-i vérző tövis (mely akkor vérzik, ha nagypéntek márc. 25-re, Gyümölcsoltó Boldogasszony napjára esik, ami 1932-ben történt meg) rendkívül hosszúak, körülbelül 8—10 centiméternyiek, — hajlom

ahhoz a felfogáshoz, hogy Krisztus töviskoronája az egyiptomi származású acantus orientalis nevű bokor ágaiból készült. Annak tövisei ily rendkívül hosszúak, sűrűek és hegyesek. Ezek az ágak akkor is megsebezhetik a fejet, ha tekintélyes távolságra vannak tőle, miről könnyen meggyőződhetünk a mi varjútövis, vagy galagonyabokrunk ágainak segítségével is.

Ennélfogva meglehetősen bizalmatlansággal viseltetem egy másik erekllye: a párizsi híres Notre Dame-templomban őrzött töviskorona iránt. Ez két részből áll; elsősorban egy másfél-két cm szélességű, kemény nádból font koszorúból, mely lényegesen nagyobb, mint a fej kerülete. Most aranydróttal van megmerevítve, s egykor egy másik nádfonat alapjául szolgált, mely a belefert töviseket — állítólag a Ziziphus spina Christi (krisztustövis) nevű bokor tövisait — tartotta, mint ahogy ezt H. M. Gillet kimutatni igyekszik. A töviskoronát állítólag Szent Ilona hozta Palesztinából és Jusztinián császár (527—563) adott belőle töviseket Szent Germain párizsi püspöknek. Konstantinápolyban őrizték, honnan Balduin bizánci császár küldte Franciaországba IX. Lajosnak egy 200,000 fontnyi kölcsön zálogául; rettenetes összeg volt ez az akkori időkben. — Minthogy a szent lepel a fejtetőn nem mutat nagyobb vérnyomokat, pedig az ilyen töviskoronával való koronázás mellett ott a nagyobb vérzés elkerülhetetlen lett volna, — valószínűbbnek tartom a koronázás olyan módját, amilyennek G. Reni ismert képén látjuk. Csak-hogy persze nem elképzelt tövisekkel, hanem az acantus orientalis valódi tövisaival történt.

Az arc, melyet a szent lepel megőrzött, bizonyítéka oly ember szenvedéseinek, ki életében a legkülönbözőbb kínzásoknak volt kitéve. Pontosán beszámol erről a halál beállta után keletkezett lenyomat. A Krisztus fejről készült bámulatosan szuggesztív és plasztikus felvétel szent arcának vonásait úgy állítja szemünk elé, mintha a felvétel jobbról jövő megvilágítás mellett történt volna.

Ugyan lehet-e itt egyáltalán „megvilágítás”-ról

beszélni? A közelebbi megfigyelés és vizsgálódás megállapítja, hogy e sikerült fényképészeti beállítást tulajdonképpen az Üdvözítő arcának részbeni eltorzulása idézte elő. Az arc jobbról észrevehetőleg meg van dagadva s ez okozza a dolgot, a nélkül azonban, hogy zavarólag hatna. Mindenekelőtt a jobb arccsont van megdagadva azoktól az ütésektől, melyeket röviddel a halál előtt kapott. Ez a daganat folytatódik lefelé a jobbarcon, s az orr-, arc- és ajakbarázdánál még jobban szembetűnik. Az energikus metszésű, keleti orr a felsőharmadán egészen szét van zúzva s némileg balra tolult. A jobb szemhéj is meglehetősen föl van dagadva, s duzzadtsága áthúzódik a jobbszem belső szögletére. Észrevehetően dagadt a szorosan zárt szája alsóajka, valamint az állnak szakállal fedett baloldala, — hogy annyi évszázad múlva is tanúságot tegyen arról, mily embertelenül bántak az elítélttel. A két szemüreg felső íve is jelentékenyen kiemelkedik a szemöldök alatt. Bizonyos, hogy e két ív sok ütést fogott fel, mely a Fájdalmak Emberének szent arcára és szentséges zárt ajkára volt irányítva, mely életében csupán szeretetet és áldást árasztott.

Amit a Chambéry-i klarisszák állítottak, kik a szent lepel kiégett részeinek foltozása közben azt 14 napon át egészen közelről s a legalaposabban szemügyre vehették, — ugyanazt állítja Enrie is legsikerültebb fényképfelvételei alapján: hogy a Megváltó arca ütéseknek, ostromozásnak nyomát viseli . . . Mindez kiegészíti és igazolja, amit arról tudunk, mily szegényes szenvedéseket okozott a zsidó főtanács Krisztusnak, valamint, hogy az Antonia-erőd római katonáitól is mily kínokat kellett elviselnie a védtelen haláraitéltnek. E durvalelkű emberek mindkét csoportja szörnyűségeken bánt el szájalomraméltó áldozatával.

A jobb vállon — mely a balnál valamivel lejjebb van — különös dolgot vehetünk észre a turini szent leple. Nyomás vagy zúzódás által keletkezett sebek és barázdák látszanak ott, mintha a vállat valamely nehéz tárgy nyomta volna (a Megváltó keresztfájának

súlya körülbelül egy mázsa volt), s az vájta volna a sebeket, melyek az úgynevezett „hatodik stigmá"-t alkotják. (Erről még szó lesz a 8. fejezetben.) Ez is új, egészen váratlan és rendkívül érdekes felfedezés.

De van még fontosabb dolog is. Annyi évszázad múlva oly kínzások nyomait olvassuk le a szent lepelről, amilyenekről a mi elpuhult és a túlságig humanus nemzedékünk álmodni se tud! Ez eredeti antik gyolcsba burkolt férfi testét halála előtt irtózatossan, minden mértéket felülmúló kegyetlenséggel megkorbácsolták, megostorozták! E bántalmazás nyomai most, évszázadok múlva is beszédesen elmondják, hogy mily szörnyűséges eljárás előzte meg a nemkevésbé kegyetlen büntetést, a keresztrefeszítést.

Az Üdvözítő egész testét: előlről a mellett, hasat, kezét, csípőt, combot, lábszárakat — hátulról a két vállat, lapockát, ágyékot, ülőizmokat, lábikrákat stb. számtalan seb borítja, melyek közül sok, kivált a felső-combon, legyezőalakúan van elhelyezkedve.

Keresztül-kasul fonják, keresztetik ezek egymást, úgyhogy valóban igaz, amit Izaiás próféta 700 évvel azelőtt mondott az Üdvözítőről: „egyetlen ép hely sincs testén!” A fentebb említett klarisszáknak igazuk volt, mikor ezt mondták: (lásd: Tonelli, La Santa Sindone, 26. old.) „A sebek különbözősége arra mutat, hogy a Krisztust ostromozó poroszlók legalább is kétféle eszközt használtak: tövises vesszőket és ólomgömbbel ellátott szíjakat. A mellen meg a hason a korbács- és ostorütések nyoma oly számlálhatatlan, hogy nehéz lenne jelentékenyebb érintetlen helyet találni. A nyomok egymást keresztetik s elborítják a testet egészen a talpig.”

A sebek közül, melyeket a Caesareának zsidógyűlöletéről ismert helyőrségéből származó hat római katona vesszővel, ostorral s római korbáccsal oly sűrűn ejtett az Üdvözítő testén, kiválnak azok, melyek körülbelül 3 cm hosszúak és mindig párosával fordulnak elő. Állítólag 80 ilyen számláltak meg, ami megfelelne a 40 korbácsütésnek, amennyit a római szokás

az ostromozásoknál engedélyezett, hogy az elítélt élete veszélyeztetve ne legyen. A korbácsot, a flagrum romanum-ot fémgolyó-párok képezték; a golyókat pálcika fogta össze, melyre szíjak voltak erősítve, s ezek kötötték össze a fogantyúval. A korbács csak két ilyen golyó-párból állott, de így is elég volt ahhoz, hogy szörnyű kínzóeszköz legyen. Úgyes poroszló kezében így is alkalmas volt nemcsak arra, hogy az ütés helyén a testről lenyúzza a bőrt, de arra is, hogy az izmokat szétzúzza s még a bordákat is láthatóvá tegye. Gérard Cordonnier mérnök lefényképezte infravörös és ultraviola sugarakkal az Argenteuil-ben őrzött szent tunikát, és figyelemreméltó, hogy ezen is láthatók a jobb vállon, valamint a háton jórészt párosával elhelyezett sebek nyomai, úgyszintén a nagy vértócsa is a bal ágyéktájon. Ez a turini szent lepel valódiságának közvetlen bizonyítéka. Dr. Miklik tanár „Krisztus szenvedése” című szép könyvének 299-ik oldalán nagyszámú régi római író idéz, kik leírják ennek az ókori büntetésmódnak hallatlan szörnyűségét, mely nemcsak a becsületet, de az egészséget is tönkre tette. Úgy összeszaggatta a testet, hogy a belek is láthatókká váltak. Sokan haltak meg ostromozás közben, és sokan lettek egész életükre nyomorékká . . . Ezért tiltotta meg Porcius és Sempronius törvénye még Krisztus előtt szigorúan, hogy római polgárt ostromozzanak.

Ha a megszámlálhatatlan sebet szemléljük, mely a szó szoros értelmében fűdi a Megváltó testét, joggal csodálkozhatunk azon, hogy nem lehelte ki szentséges lelkét közvetlenül ez ostromcsapások következtében. És megértjük egészen, amit a szent hagyomány útján tudunk: hogy a Megváltó háromszor elesett a kereszt súlya alatt. Egészen megértjük az evangéliumnak azt a följegyzését is, hogy a római katonák kényszerítették Cyrenei Simont, hogy segítsen az elítéltnak a nehéz keresztet vinni. Nem akarták, hogy útközben meghaljon! A megkínzott Jézus bizonyval mérhetetlen sokat szenvedett. De mert mindezt a nagy szenvedést felajánlotta

értünk mennyei Atyjának, — mint a csendes bárány, úgy ment a vesztőhelyre. Áldozatát megpecsételő őt szent sebént megint nagyon szépen és orvosilag egészen pontosan mutatja a turini halottas lepel.

Mint ahogy ezt a következő fejezetben bővebben ki fogom fejteni, a keresztrefeszítésnél azzal idézték elő a halált, hogy az elítéltet oldalt kinyújtott karokkal felfüggesztették, hogy lógjon a keresztfán! Ez okból alaposan oda kellett erősíteni; úgyhogy a test súlya a kezeket át ne szakítsa, s így az elítélt élve le ne zuhanjon. A láb odaszegezésének alárendelt jelentősége volt; ez csupán azért történt, hogy az elítélt ne lóbálódzék és hogy szükségtelenül ne vesse testét ide-oda. A láb odaszegezésének módja — mint később ezt is kifejtem — olyan volt, hogy a halál beálltát tetszés szerint siettette, vagy késleltette.

Orvosi szempontból tekintve a dolgot, teljesen kizárt, hogy az Üdvözítő két tenyerét szúrták volna át s ő így függött volna a kereszten. A tenyérben nincs olyan izom, de még egyetlen ín sem, amely a test súlyát tartani bírná s meg tudná akadályozni, hogy az elítélt szétszakadt kézzel le ne essék a keresztfáról. Sőt még az a lehetőség is adva volna így, hogy az elítélt egy erős rándítással kiszabadítja magát. A római hóhérok ebben szakemberek voltak s bizonyos, hogy számoltak ezzel. Barbet Péter doktor, a párizsi Szent József-kórház orvosa röviddel ezelőtt megjelent „Les cinq plaies du Christ” című irányjelölő tudományos művében, anatómiai elemzés és közvetlen kísérletek alapján a keresztreszegezés módjának végérvényes orvosi magyarázatát adja. Kísérletei végzésére egyenesen a turini szent lepel tanulmányozása indította, s bár kételkedéssel fogott hozzá, — anatómiailag, orvosilag a legexaktabb tudományos módon bebizonyította a csodálatos halotti lepel valódiságát. — Van Dyck-on kívül — aki a szent leplet saját szemével látta — talán nincs egyetlen festő vagy szobrász sem, aki a keresztrefeszített Krisztust nem tenyerén keresztül-szegezve ábrázolta volna! A stigmatizáltakról pedig

rendszerint azt hiszik, hogy sebeik — különösen a kézen — pontosan megfelelnek Krisztus sebeinek. Pedig semmi sem tévesebb ennél a felfogásnál! Kivált a konnersreuthi stigmatizált sei vannak szépen kiképződve úgy a kéz hátán, mint a tenyéren. A kéz hátán kirajzolódik a szegek négyszögletes feje, a tenyéren pedig a szögek hegye . . . Pedig hiszen a szegezésnek minden megfeszítettél éppen fordítva kellett történnie: a szegek feje került előre a tenyérbe s a hegye a kéz hátára!

Azt hiszem, hogy Assisi szent Ferenc stigmái megfelelően voltak elhelyezve. Ám a stigmákról s Krisztus valódi sebeiről oly szépen mondta egyszer Neumann Teréz: „Az emberek gyakran hiszik azt, hogy az édes Üdvözítő oly módon volt a keresztre szegezve, ahogyan én viselem sei nyomát. Csak hogy erősen tévednek. Őt sokkal szilárdabban és jobban kellett a kereszthez erősíteni! Az én sei — s általában a stigmatizáltakéi — csupán csodás kegyelmek forrásai!” Hozzáteszem, hogy misztikus kegyelmekéi, melyek Krisztus szenvedéseinek érdemei által szélesebb rétegeknek adatnak meg.

Barbet doktornak tehát sikerült egészen tudományos módon az Üdvözítő balkeze sebének a turini leplen levő lenyomatát használva föl — megállapítani s röntgen, valamint boncolás által igazolni a következő rendkívül érdekes dolgot:

A szeget a kézfej gyökerébe ütötték bele, annak első homorulatába. Itt csodás könnyűséggel keresztülment a kéztő csontocskáinak első és második sora között; az első sorban az os naviculare, semilunare és triquetrum, a második sorban pedig az os multangulum maius, multangulum minus, capitatum és hamatum között. Mikor barbet doktor kísérlete alkalmával a lehető legpontosabban tartotta magát a sebnak a szent leplen levő lenyomatához, a szeg — mely körülbelül akkora volt, mint a Megváltó keresztfájának most is őrzött szegei — csontok megsértése nélkül s minden különösebb ellenállás nélkül hatolt keresztül a csontok

közén s ki a kéz hátán, hogy azt a lehető legszilárdabban odaerősítse.

Mily irigylésreméltó gyakorlati ismeretekkel bírtak az anatómia terén ezek a római hóhérok, kik éppen a Megváltó idejében oly sokszor gyakorolták szomorú művészetüket! Pontosan azon a helyen szögezték át a kezét, ahol nemcsak az igen erős első, de a hátsó kéztő-inak is mintegy egységes tömeggé fogják össze a csontocskákat, és ahol a tenyér alatti részen is rendkívül erős szalag (ligamentum carpi transversum volare) képződik. A kéz ilyen szegezés mellett játszva megbírja a test súlyát. Az a szeg, mely ennek a szalagnak alsó széle alatt van beütve, sziklaszilárdan tart, s lehetetlen a szeget a sebből az életfenntartási ösztöntől hajtva kirántani. Erről pedig sehol másutt kezeskedni nem lehet. Akkor éppen nem lehetne, ha a szeg az alsókar végén lenne beütve a két csont közé. A Megváltó a lehető legszilárdabban volt a keresztfára erősítve, s a mellett — a próféták jóvendőlése szerint — egyetlen csontja se sérült vagy töretett meg! Nem csodálatos dolog ez?!

Barbet doktor azonban még más pontos anatómiai és kísérleti eredményekkel is meglepte az orvosi világot. További kísérletei folyamán, újra meg újra megbizonyosodott arról, hogy az ily módon való keresztreszegezésnél az érző és mozgató ideg, a nervus medianus, okvetlenül érintést, sérülést szenved, sőt odaerősíttetik. Ennek folytán a hüvelyk a kis ujj felé fordul, — ami nyitját adja annak a rejtélynek: miért nem látunk a turini szent leplen hüvelykujjat, miért van az elrejtve a többi ujj mögött? Ez az orvos akaratlanul fölfedezte a Megváltó s egyáltalán minden keresztrefeszített szörnyű kínjainak eddig ismeretlen hatalmas forrását! Mint azt mindjárt kifejtem, az izomösszehúzódás borzasztó kínjait az örülésig fokozza az idegfájdalom, a felfüggesztés a megsebzett s egyúttal odaszegezett idegnél fogva! Borzalom és rettenetes dolog!

Barbet doktor szemügyre vette a balkéz hátából

folgó vér irányát s abból megállapította, hogy a vállak a kifeszített karok körülbelül 65 foknyi szöget képeztek a testtel. Ezt a számunkra nagyon fontos körülményt közelebbről meg kell magyaráznom. Barbet doktornak ez a megállapítása bizonyítja, hogy Krisztus eredetileg vízszintes irányban kinyújtott, tehát a testtel 90 foknyi szöget képező karokkal feszített a keresztre, s a karizmok a test súlyától nyúltak ki úgy, hogy a fej, nyak és felsőkarok által bezárt szög 65 foknyivá vált, majdnem harmadával megkisebbedett. Mert ebben a kivégzési módban az volt a legkegyetlenebb, mondhatni démoni dolog, hogy a karokat a testtel derékszögű irányban lehetőleg jól kifeszítsék s aztán szilárdan odaerősítsék. Ezzel ugyanis az izomzat a test súlyának úgyszólván egyedüli hordozójává vált. Ha a felső végtagok felfelé lettek volna a keresztre erősítve, akkor a súly legnagyobb részét a csontok és inak vették volna át. Tehát Ledényi dr. magántanárnak ama legújabb felfedezése mellett, melyet a rekeszizom-lélekzésre vonatkozóan tett, ez a körülmény rendkívül értékes támogatója a teóriának, melyet én a keresztfeszítés-okozta halálra nézve felállítottam. Egészen téves dolog az Üdvözítőt spanyol módra felfelé feszített karokkal ábrázolni a keresztfán. — A kéz sebeinek vérzése mihamar elállt, minthogy nagyobb véredény nem sérült meg. Valamely végtagnak ilyen vérzése nem okozhat halált, mint ahogy ezt némelyek tévesen vélik, mikor Krisztus halálának okát keresik. A bal alsókaron világosan látszik, hogy az a vér még az elítélt életében ömlött a kéz tövében levő véredényekből, s lefolyt az alsókar hátán. Ha pedig a jobb felsőkar elülső oldalán levő vér folyásának irányát figyeljük, arra a megállapításra jutunk, hogy ez a vérzés a megsértett hát-erekből eredt.

A poroszlóknak semmiféle kötelékekre nem volt szükségük, hogy áldozatukat akár kezénél fogva, akár mellén keresztül a keresztfához kössék; nagy gyakorlatuk és tapasztalatuk folytán szakemberek voltak mesterségükben. Az efféle segédeszköz alkalmazása —

csupán a modern ember fantáziájának szüleménye. A turini szent leplen semmi se bizonyít ilyesminek az alkalmazása mellett.

Barbet doktor további kísérletező tanulmányokkal pontosan kimutatta, hogy hol szúrták át a Megváltó két lábát: a lábközépcsontok alapjánál, a második közben, éppen az úgynevezett Lisfranc-féle ízület alatt, pontosan a lábfej boltozatának közepén. Szerinte egyetlen hosszabb szöggel verték át Krisztusnak előbb a ballábát, s azután az ugyanilyen módon átvert jobblábihoz szegezték. A jobblábat a lehető legjobban kinyújtva erősítették a keresztfá függőleges gerendájához; így a balláb térdben kissé meg volt hajlítva s 3—4 cm-rel rövidebbnek látszott. Mindezt egyenesen leolvashatjuk a szent lepel lenyomatairól! Konstantinápolyban tévesen a jobblábat vélték rövidebbnek s így jutottak az ortodox keresztnak már említett harmadik gerendájához. A lábsebeket szintén biztoskezü és szaktudással bíró ember ütötte át, úgyhogy mindkét láb lehetőleg szilárdan legyen odaerősítve a kereszthez. Valóban, ezek a hóhérok értették mesterségüket! De hiszen azokban az évszázadokban tömegeket, ezreket feszítettek keresztre; mint pl. a Spartacus-féle lázadás leverése, vagy Jeruzsálem elfoglalása után. A lábsebek vérzése szintén nem volt nagymérvű. Mindkét talpon látunk ugyan vérfoltokat, melyeknek a szent leplen kétszeres lenyomatuk van, ám ez a vérzés önmagában véve — általában jelentéktelen.

Az Úr szenvedéseiről a turini halotti lepel nyomán végzett orvosi megállapítások az ötödik sebnél végződnek; a jobb oldalsebnél, mely már a halál beállta után keletkezett. A hittudósoknak különböző elgondolásai vannak erről s különbözőképen próbálják magyarázni is azokat. A stigmatizáltaknál nem állandó ez a seb; némelyek a bal-, mások a jobboldalon viselik. Neumann Terézé is baloldalt van a mellcsont mellett, a negyedik és ötödik borda között. Hogy szerzünk már most bizonyosságot? Természetesen a szent lepel segítségével, mert ez kétségtelenül autentikus történelmileg, de

mindenekelőtt orvosilag megbízható ereklje! A szakemberek, anatómusok, orvosok előtt olyan bámulatos dolgokat tár föl, amelyenkről semmiféle titkosan hamisító festőnek sejtelve sem lehetett; a középkorban legkevésbé! Barbet doktor megkapta a szent lepel valódiságának párizsi harcosától, P. Vignon egyetemi tanártól Krisztus testének pontosan eredeti méretekre nagyított fényképét. Ezen állapította meg a legaprólékosabb mérések stb. útján, hogy a jobboldalon a lándzsaszúrás által okozott seb az első hónaljvonalon, az ötödik és hatodik borda között volt s kissé felfelé és balra húzódott. Lovaskatona ütötte, egészen a lándzsagyakorlatok szabályai szerint. A lándzsa hegye körülbelül nyolc centiméternyi utat tett meg a jobb tüdőben, mely a holttestnél már nem húzódik össze — fölnyitotta a szívburkot és a jobb pitvart. A seb 4 és fél cm széles és másfél cm magas volt s belőle, — minthogy a halál beállta után hiányzott a szív hajtóereje — egyszerűen súlyánál fogva ömlött — mint minden más folyadék — az a sűrű, sötét postmortális vér, mely részben megalvadt, részben vízzel vegyült. A kereszten függő holttest helyzetéből kifolyólag ez a jobb szívpitvarból, valamint a fej, nyak és a két felső végtag véredényeiből származó vér volt s szorosan a mellkas faláig nyomult. A szent lepel a bőrön olyan összecsomósodott (koagulált) és beszáradt vér nyomát mutatja, mely ebből a vérömlésből származik s a nyomon egészen világosan láthatók színtelen hézagok. Ezek bizonyítják attól a színtelen, savós folyadéktól származnak, mit az evangélista találóan „víz”-nek nevez.

De hát honnan származott a víz, melyről Szent János oly határozottsággal beszél? „Legottan víz és vér jöve ki . . .” (Ján. 19, 34.) Ugyanott kifejezetten hangsúlyozza: „És aki ezt látta, bizonyosságot tett róla, és igaz az ő tanúsága. És az tudja, hogy igazat mond, hogy ti is higgyetek.” (Ján. 19, 35.) Ez okozta nekem is — és más orvosoknak is — a legnagyobb nehézséget. Akadt olyan is (La Cava, Nápolyban), aki ezt

az Üdvözítő mellhártyagyulladásával akarta megmagyarázni — de ez eléggé képtelen dolog.

De hogyan képzeljük el mi orvosok, hogy Krisztus oldalának megnyitása után azonnal „vér és víz” folyt ki onnan? Ehhez se megfelelő tapasztalattal, se tudományosan elfogadható magyarázattal nem rendelkezünk mindeddig. Megvallom, hogy csupán élő hitem tette lehetővé, hogy ezen a szírtén hajótörést ne szenvedjek — mert ezt a dolgot elképzelni sehogy se tudtam.

Következőképen okoskodtam. Az Üdvözítő akkor, mikor Longinus belédőfte lándzsáját, vagy tényleg halott volt, vagy csupán látszólag. Az utóbbi esetben — ami egyébként már az evangélium előadása alapján is kizárt — a lándzsa kihúzásakor . . . csupán vér ömlhetett. Mint már említettem, a seb elég hosszú s elég széles volt ehhez. Egyébként még halálos szívdöféskor sem okvetlenül szükséges a kifelé való vérzés. Példa erre boldogemlékü Erzsébet királynénk esete, kinek szívét Luccheni átdőfte törével s kinek ruháján mégis csak egy-két vércsepp volt látható. A vérzés befelé történt.

Sőt, ha a Megfeszített csak látszólag volt halott, azonnal a lándzsaszúrás után nem is kellett vérnek megjelennie, mert élő embernél a mellhártyaürbe történt döfés után azonnal légmell keletkezik, vagyis az élő tüdő összezsugorodik, s a szívből kiömlő vérnek előbb ezt a jelentékeny ürt kell kitöltenie; csak azután jelenhetik meg a bőrön és a ruházaton.

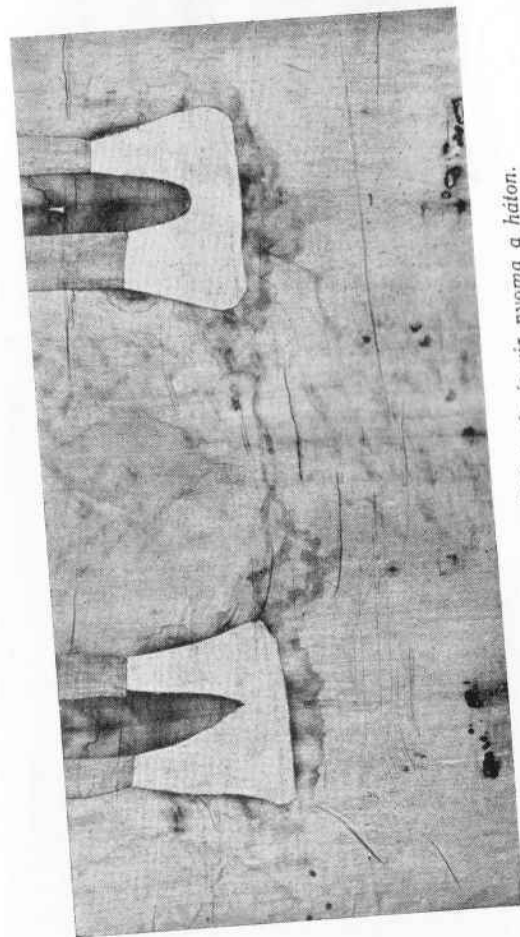
Élénk emlékezetemben van még az első szívoperáció, melynél mint műtős-növendék asszisztáltam Prágában, Kukula professzor klinikáján. A kórházi szolgák egy öngyilkost hoztak a műtőbe, ki boldogtalan szerelmében zsebkésével szúrta szíven magát valamelyik közeli utcában. Még most is látom, amint hullához hasonlóan feküdt, pulzus és lélekzés nélkül, az operálóterem sarkában. Rychlik doktor hozzákezdett a reménytelen operációhoz, csupán gyakorlatképen. Minden altatás nélkül fogott a munkához, s egy perc

alatt nyitva volt a szívmitéhez szükséges mellkasablak . . . A páciens rögtön elkezdett lélekzeni. Ruházatán csak vérnyomok látszottak, ám a mellhártya-
ürben másfél liternél több volt a vér, amit gyorsan eltávolítottunk, hogy a szívet a nyomástól megszabadítsuk. S a szív újra verni kezdett. Most már a legnagyobb elővigyázattal és felelősségérzéssel történt meg a bal szívkamra átszúrt izomzatának összevarrása három öltéssel . . . És az eredmény? Az illető két hét múlva hazatért. Nemcsak szívsebe gyógyult be, de kigyógyult a boldogtalan szerelemből is . . .

Ha Krisztus nemcsak látszólag, de valóban halott volt, amikor Longinus lándzsája szívébe döfött, — akkor mi ömölhetett ki a sebből? . . . Akkor is csak vér! Mert az körülbelül egy órával a halál beállta után határozottan nem lehetett még alvadt a jobb szívpitvarban. Ez csak 24 óra múlva történik, fulladásnál pedig — ami a keresztre feszítettek halálának közvetlen oka — még sokkal később; de semmiesetre sem 3 óra leforgása alatt. Az Üdvözítő körülbelül délután 3 órakor halt meg, s — az evangéliumok szerint — pontosan hat óra után el kellett temetve lennie. Mint-hogy tehát vére még sehol sem volt megalvadva, víz, vagyis színtelen, savós folyadék sem jelenhetett meg sehol sem, hacsak kényszerűségből el nem fogadjuk La Cava doktornak észszerűtlen magyarázatát.

Engedjük meg azonban az utolsó lehetőséget is, — bár elfogadhatónak nem tartjuk — hogy Krisztus nemcsak halott volt, de vére meg is alvadt a jobb szívpitvarban (mint ez hullaboncolásnál gyakran előfordul). Minek kellett ekkor a lándzsa által okozott sebből előtörnie? *Csak víznek!* — vagyis vérsavónak, de többé nem vérnek, mert ez már félig rugalmas, félig szilárd állapotban kijutni nem tud. Sokszor elég fáradságba kerül kézzel eltávolítása a megnyitott szívből. Arról beszélni is fölösleges, hogy a megalvadt vérnek 8 centiméteres csatornára lenne szüksége, hogy saját súlyánál fogva eltávozzék.

Igy bizony az orvosi tudomány zsákutcába került

Krisztus oldalsebéből kifolyt vér és víz nyoma a hátán.
Utánnymosis tilos.

magyarázataival, s a lehetőség látszólag ellentmond annak, amit Szent János az evangéliumban (19, 34—35.) állít. Tehát íme: ütközés a hit és a tudomány között! Barbet doktor azonban kettévágta a feltevések, találgatások csomóját, mert kísérletezés Aspirations-spritznadel által — előbb egy vastag, lélekzést-elősegítő műszer segítségével, majd sebészkes beledöfésével — megállapította, hogy azoknál, kik nehéz haláltusát vívtak, a szívburok megtelik vérsavóval (vízzel), ami aztán a vérrel egyidőben ömlik ki az oldalsebből. Olyan felfedezés ez s az evangéliumnak olyan igazolása, melynek hallatára el kell némulnunk!

A folyadéknak ez az összegyülemzése a szívburokban, mit a hosszas haláltusa idéz elő, olyan fényes bizonyága az általam képviselt ama nézetnek: hogy a keresztfeszítéskor mi a halál voltaképeni előidéző oka, — amelyet nem is vártam.

Azt hiszem, hogy orvos számára Krisztus öt szent sebének vizsgálata napnál fényesebben igazolja a szent lepel valóságát. Nincs a világon csaló, ki tisztában lehetett volna olyan orvosi részletkérdésekkel, melyekről tudományos világunknak sem volt eddig sejtelme.

Ez a vizsgálat bizonyítja a lepel valóságát abban az értelemben, hogy az orvos szeme megállapítja: lehetetlen, hogy valaki meghamisította volna rajta azon ember szenvedésének bizonyítékait, ki tökéletesen oly módon ment tönkre, mint Krisztus.

Most már csak azt kell eldönteni, hogy valóban Krisztus testéről készült-e a leplen levő lenyomat, vagy más megfeszítettnek, esetleg egy gonosztevőnek holttestéről.

Erre a kérdésre megadja a feleletet a következő fejezetekben — a hitetlen és megfélemlíthetetlen Yves Delage, aki a párizsi egyetemen a fiziológia tanára.

VI. Hiteles bizonyság Krisztus rettenetes kereszthaláláról.

„Megútált volt és legutolsó az emberek között a fájdalmak férfja, a nyomorúsághoz szokott . . . megútált volt, nem is becsültük őt . . .

Poklosnak tartottuk és az Istentől megvertnek és megaláztatnak . . .

Ő pedig megsebesítettett a mi gonoszságainkért, megroncsoltatott bűneinkért; a mi békességünkért van rajta a fenyíték és az ő kékségével gyógyultunk meg.”

(Iz. 53, 3—5.)

„Akinék sebe által meggyógyultatok.”

(Pét. I. 2, 24.)

Sohase hittem volna s elképzelni se tudtam, hogy az Úr szenvedése valóban olyan szörnyű és kegyetlen volt, mint azt a turini halottas lepel megcáfolhatatlanul elénk tárja. E tragédia záróaktusa, a keresztfeszítés fölülmúl szörnyűségében mindent, amit az emberséges légkörű keresztény évszázadok fölmutatni bírnak.

Az ókori, különösen a római írók a legnagyobb borzalommal és utálattal írtak a keresztfeszítésről, mit a kegyetlen pünöktől vettek át. A római törvénykönyv szerint ez volt a legszörnyűbb halálbüntetés, és csupán a rabszolgasorsból származó legnagyobb gonosztevőknél alkalmazták. A római polgárt csak lefejezni lehetett. Mózes ezt hirdette: „Istentől elátkoztatott az, ki a fán függ.” (Deut. 21, 23.)

Ciceró a kereszthalált „a legszörnyűbb és legutálatosabb halál”-nak nevezte, mert a szerencsétlen megfeszítettek nem egyszerre haltak meg, hanem Seneca kifejezése szerint: mondhatni, csöppenként vesztették el életüket. Az ókor embere gyűlölte és megvetette a szenvedést. S minthogy a kereszthalál volt a legfájdalmasabb, ez volt számára a legmegvetendőbb halálnem

is. A rómaiak nem ismerték az irgalmat. Szerintük a részvét a rossz ember alacsonyabbrendűségének ismertetőjele volt. Ám ennek ellenére a legjobbak — éppen rettenetessége miatt — elítélték a keresztfeszítést.

S miért volt olyan szörnyű a halál a keresztfán? Bevallom, hogy még megtérésem után se foglalkoztam orvosi szempontból túlságosan Krisztus keresztfeszítésével. Megelégedtem az ismeretes kényelmes, semmitmondó magyarázatokkal: a halál előidézője az ostromzás folytán beállott szívgyengeség lehetett, továbbá nagy vérvesztés, a kereszteszegezés folytán támadt erős vérmérgezés, hóguta, napszúrás, stb. Mindezek azonban csak másodrangú okok; nem ezek voltak a halál közvetlen előidézői. Napjainkban, amikor már majdnem 16 évszázada nem ismerjük ezt a szörnyű kivégzési módot, nehéz dolog lenne való eset, vagy boncolás alapján — hogy klinikailag fejezzem ki magamat — megállapítani, mi is lehet a kereszthalál közvetlen oka. De úgy a konnersreuthi események, mint a turini szent lepel sokban hozzájárulnak ennek az orvosi szempontból rendkívül érdekes problémának megfejtéséhez.

Előzőleg azonban szeretném a kereszthalál okának eddigi, ki nem elégítő magyarázatait valamivel bővebben megtárgyalni. Nemrégem kezembe került Ryland Whitaker angol orvosnak egy idevágó kimerítő értekezése, mely az angol Szent Lukács és Damján Egyesület hivatalos orvosi folyóiratában jelent meg. Nála is teljes tanácstalanságot olvasok ki a sorok között a problémát illetőleg, — amely problémát a teológusok természetesen még kevésbé tudnak megoldani.

Rendszerint hogyan magyarázzák a Megfeszített halálának okát? Bizonyos, hogy isteni természete nem egy dologban támogatta emberi természetét; így pl. halálfélelmei közepette az Olajfák-hegyn: „A halállal tusakodván . . .” írja Szent Lukács evangélista, az orvos. (22, 43.) Ez valóban agónia, igazi haláltusa volt,

melyet egyedül istenségének természetfölötti segítségével bírt megvívni. A keserves haláltól s kinszenvedéstől való rettenetesség, valamint az emberiség s az Egyház történelmének szörnyű látomása, melyet istensége a legnagyobb részletességgel emberi mivolta szeme elé állított, — annyira megrázta idegrendszerét, különösen a szimpatikus idegrendszert, hogy a hajszálereken keresztül tömegesen tódultak a vértestecskék verejtékmirigyeibe; így aztán „lőn az ő verejtéke, mint a földrehulló vérnek cseppjei”. (Lk. 22, 44.) Ilyesmit elviselni és életben maradni — erre csak természetfölötti erő képes.

S azután: az Úrnak minden képzeletünket meghaladó ostromoztatása, melynek befejeztével még a körülbelül mázsányi súlyú keresztfát is végig kellett vinnie a majdnem egy kilométert kitevő úton! Úgy látszik nekünk, hogy pusztán emberi erővel ez is lehetetlen lett volna.

Orvosi szempontból azonban ez a probléma: Mi volt a keresztfeszítéskor tulajdonképpen a halál előidézője? Mitől halt meg az a tízezernyi rabszolga, ki Spartacus vezetése alatt fellázadt s kiket Licinius Crassus római hadvezér megsemmisítő győzelem után a Via Appia mentén hosszú sorokban kereszteszégeztetett? Vagy mi volt azon sokezernyi zsidó halálának közvetlen oka, kik a körülfárt és kiehéztetett Jeruzsálemből menekültek s kiknek százait feszítettette naponta keresztre Titus Flavius hadvezér? Hogy akasztás alkalmával fulladás okozza a halált, azt tudjuk; bárdal, guillotinnal történő kivégzésnél is tisztában vagyunk a halál okával — s hasonlóan az észak-amerikai villamos-széknél is. Csak éppen sok százezer gonosztevőnek, de kereszténynek is okozhatta halálát a keresztfán olyasvalami, ami előttünk orvosilag érthetetlen? Egyetlen mentségünk az lehet, hogy 16 évszázad óta nem ismerünk ilyen esetet klinikai, anatómiai oldaláról. Mert azt a 28 ferencrendit — kiket kb. 200—300 évvel ezelőtt Japánban megfeszítettek —

tulajdonképpen odakötötték a keresztfához s aztán mind-egyiket 2—2 lándzsaszúrással ölték meg.

Am úgy remélem, hogy nekem — hála annak a képnek, mit a turini szent lepel Krisztus szenvedéseiről elénk tár — sikerült megoldanom ezt a problémát és a világ fóruma elé terjeszteni a vitatott dolog legvalószerűbb magyarázatát: a kereszthalált tetanikus görcsök (merevgörcs) és fulladás okozzák, teljes öntudatnál, borzasztó szenvedések közepette.

E véleményem alátámasztására — hála Istennek — mindig újabb tudományos bizonyságokat kapok, melyek közül a legújabb Ledényi doktornak, a pozsonyi egyetem anatómia-tanárának az a fölfedezése, melyszerint a karoknak huzamos ideig tartó kifeszítések (kereszteszégezések) még inkább a rekeszizom szokatlan kifeszítése folytán a lélekzés lényegesen korlátozódik; annyira, hogy ez már magábanvéve is fulladáshoz, légzésbénuláshoz, elkéküléshez vezet. (Iz. 53, 5; I Pét. 2, 24.)

A Megfeszítettet nem szabad a spanyol feszületek vagy Myslbek keresztsje alapján úgy elképzelnünk, hogy úgyszólván egészen magasra nyújtott karjain függ. Ez nagyon téves dolog lenne. A Megfeszített főként izmain függött — úgy, mint Werich csodaszép feszületén látni. — Nem a csontokon, inakon tehát, ami a kínokat illetőleg óriási különbség! Valóban, minél többet foglalkozom a keresztfeszítéssel, annál világosabban látom, hogy sem az ókorban, sem a középkorban — a mi időnkőről nem is szólva — nem lehetett volna súlyosabb, fájdalmasabb és gyalázatosabb halálnemet kitalálni, mint amilyen a keresztfeszítés volt. Méltán nevezték „átkozott”-nak!

Am térjünk vissza a halál okának előbb említett magyarázatához s a magyarázat érvényrejuttatásához. A teológusok éppenúgy, mint a laikusok, de még az orvosok is, veszedelmes, tudományos szempontból téves talajra jutnak, mihielyt magyarázattal próbálkoznak; kiérzik ez szavaikból, gondolataikból. Legfurcsább magyarázat Williamnak „Jézus élete Izrael földjén és

népe között" című, egyébként gazdag anyagú, tanulságos könyvében található. Ennek 487. oldalán a szerző nagyon burkoltan és homályosan beszél arról, hogy milyen fájdalmas halál nem volt a keresztrefeszítés, — ám mindjárt ezután a halál előidéző okát különös körülményben keresi: abban, hogy „legyek és moszkító serege telepedett az ostromlás folytán felsebzett testre". Majd később értésünkre adja, hogy elvadult kutyák vetettek véget az elítéltek kínjainak. Ez legkirívóbb esete az orvosi tájékozottság hiányának. A teológusok hittanmagyarázataiknál nagymértékben segítségül veszik a nyelvtudományt, történelmet, régiségtant, néprajzi tudományt, — de az orvosi tudományt, sajnos, mindeddig mostohán kezelték. S ez nemcsak önmagukra káros, de magának az ügynek is hátrányára van.

A halál okának részleges előidézőjeképpen az elgyengülést is emlegetik, különös kapcsolatban azzal a nagy kínnal, mit a szomszúság, az ostromlás stb. okozott. Bizonyos, hogy ez is közreműködött; kivált mikor az elítéltek szenvedése elnyúlt és a halál csupán a 3., 4., sőt 5. napon állott be, — de kielégítő magyarázatnak nem vehető, éppenúgy, mint az esetleges hőguta vagy napszúrás sem.

A keresztthalált vérmérgezéssel is magyarázzák. Ez talán elfogadható; — annál a kivégzési módnál ugyanis, melyet az újkor elején a lengyelek és ukrainaiak kölcsönösen alkalmaztak egymással szemben, hogy t. i. az elítéltet szétfeszített lábakkal karó hegyére szúrták — a halál a 2. vagy 3. napon hashártyagyulladás következtében állott elő. Mi orvosok azonban oly heves egyszerű vérmérgezést vagy infekciót nem ismerünk, mely 3—6 óra alatt halált okozna. Krisztusnál pedig ez történt. A háború alatt rendkívül kiterjedt sebészeti prakszisomban többször és közelebből volt dolgom egy olyan infekcióval, amilyen a békében egyáltalán nem fordult elő. Az úgynevezett gashlegmona (magyarul: sercegő üszök) volt ez, amely — mint magam láttam — 24 óra alatt a sebesült nagy-lábujjától

a köldökön túl terjedt. (A sebesültet az alsócombon történt amputálással azonban sikerült életben tartani.) Tehát ez a magyarázat sem kielégítő, éppenúgy, mint ahogy nem az: az elvérzés emlegetése. Ez orvosilag egyáltalán nem fogadható el, minthogy olyan nagy vér-edény nem sérült meg, amely (természetesen a vérzenékenység, haemophilia esetének kivételével) halálos vérvesztéseget okozhatott volna.

A világháború idején a Prága-karolinavölgyi nagy-kiterjedésű katonakórházban gyakran találkoztam súlyos vérzésekkel, miket a nyak, kar, és a comb fő-ütőereinek sérülése idézett elő. A Brussilov-offenzíva idején — a Vöröskereszt linzi tábori kórházában egy olyan katonát láttam, kinek letépett karja csupán 2 cm-nyi bőrön függött s akit így szállítottak egy nap és egy éjjel tartó, 25 kilométeres úton! Kolomeában pedig egy lábadozó térd fölött átlőtt lábának már majdnem gyógyult sebéből oly vérzés indult meg, — előttem megmagyarázhatatlan okból — hogy egy éj folyamán majdnem 3 és fél liter vért veszített. Levágtuk lábát s a mögöttes országrészbe küldtük. Egy év múlva egy lapot küldött nekem: tehát életben maradt!

Whitaker a szív főütőérének, az aortának megrepedését is említi, mint ami a halált előidézheti a keresztfán. Csakhogy ez csak beteges elváltozás vagy magas kor esetén történhetik, éppenúgy, mint a szívizom megrepedése. Ha elő is fordul, nagyon ritka dolog; s tíz, sőt százezer keresztrefeszített halálának nem lehetett előidézője. A legkomolyabb, bár még mindig csak kisegítő nézet, hogy talán szívszélhűdésről van szó, vagyis a szívizom hirtelen elerőtlenedéséről, amely így felmondja a szolgálatot. Valóban lehetséges, hogy a haláltusa utolsó idején fellép ez az elerőtlenedés.

De hogyan jutnak a dolgok odáig? Mi a keresztrefeszítés legnagyobb kínja, ha az valóban olyan szörnyű vértanúság, mint Szent Ágoston mondja? Az egyházatyák nemzedéke még saját szemével láthatta az „átkozott" keresztfán függő testek vonaglását. Szent Ágoston szerint: „Az erőszakos halálnak egyetlen neme

sem volt borzalmasabb a keresztfeszítésnél. Ezért származik a latin cruciatus (gyötrelem) szó a crux-ból, ami keresztet jelent. A keresztfeszítettek lassú halállal múltak ki. Ha valakit kereszteszegeztek, ez nem azt jelentette, hogy megölték; hiszen életben hagyták csak azért, hogy megnyujtsák gyötrődéseit . . ."

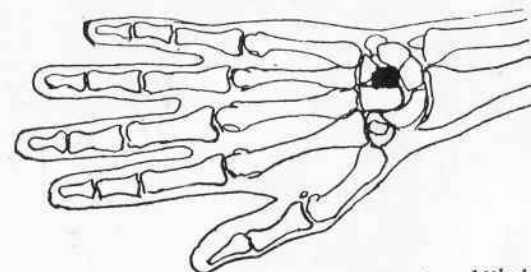
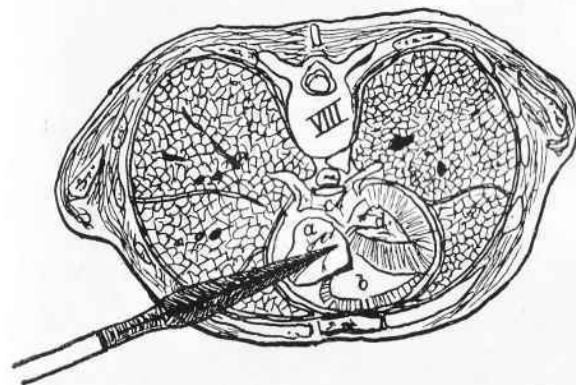
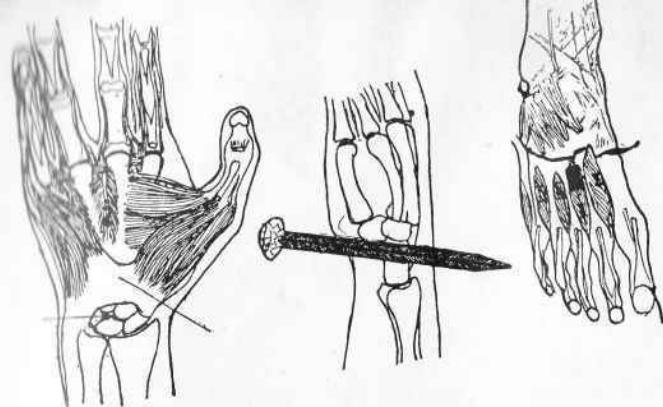
Tehát a keresztrefeszítés nem volt gyors kivégzés. Az elítélteket lassan kínozták halálra a legiszonyúbb szenvedésekkel, a leggyalázatosabb módon . . .

Úgy vélem, hogy a keresztalál közvetlen elő-
idéző okának bonyolult kérdésében nézetem új s
orvosi szempontból helyes és eredeti.

Rendkívül érdekes úton jutottam ehhez az eredményhez. Olasz barátaim óhajára leírtam az egészet „Mit lát az orvos szeme a turini halottas leplen” című értekezésemben, mely a szaléziánusok Turinban megjelenő lapjának, a „Rivista dei Giovani”-nak 1935. évi 4. számában jelent meg. Annak a cikknek főgondolatait közlöm itt:

Amint ismeretes, 1927-ben nagy port vert fel Csehországban Neumann Teréz stigmatizálódása. Konnersreuth egészen közel fekszik Csehország nyugati határához. E tisztára vallásos jelenséget rendkívüli hevességgel támadták legkülönbözőbb színű és árnyalatú ellenségeink: a felvilágosult haladók, pozitivisták és liberalisták éppenúgy, mint a legvörösebb szocialisták, hitetlenek és kommunisták. Bár azóta, hogy az Egyházba visszatértem, csak két esztendő múlt el, egyszerűen nem türtem, hogy a megfeszített Krisztus e hatalmas *megnyilatkozását* porba tapossák s a gyalázkodás mocsarába fullasszák. Konnersreuth buzgó védelmezőjévé lettem. A konnersreuthi jelenség védelmében szakadatlan harcaim is voltak.

E harcok zajfolyamán — kivált eleinte — mind újabb ellenségek támadtak; váratlan meglepetések, leleplezések stb.-k történtek, mikkel szembe kellett szállni. Alig végeztünk Diebel-lel, a lengyel bányásszal, aki utánozni akarta Neumann Terézt a vérkönnycsopantásában — máris ökölnyi betűkkel hozta a „Vecerni Ceske Slovo“

Legalsó kép: kézcsontváz, melyen a kézközépsben látható fekete pont jelzi az ú. n. Destotikus csontközt, hol a szeg keresztülhatolt. Középső kép: a mellkas keresztmetszete; kétoldalt a tüdőlebenyek, lent közepén a szív keresztmetszete és a lándzsaszúrás iránya. Felső sorban: a balkéz izomzata és csontközepe. Az egyik vonás a megsértett izomcsomót, a másik a váza egy keznek, melyet a kép e sorban: Röntgen-fejvétel utáni szög egy keznek, melyet a Destot-csontközön szeggel verlek át. — Harmadik kép: jobb lábfej, amelyen a fekete pont jelzi a szeg helyét.

az érdekes hírt: „Zenkl, a cseh fakír, 80 órára keresztre szegezteti magát!” — Tehát újabb támadás. Hogyan álljunk szembe vele? Itt az orvosi tudománynak kell érvényre juttatnia ellenbizonyítékait; de melyeket?

Mielőtt a dolgot jól átgondolhattam volna — egészen váratlan vendégem érkezett . . . maga Zenkl, a fakír. Saját jószántából állított be egy délután rendelőmbe, hogy felkeltse érdeklődésemet mutatványára iránt. Megmutatta a szegeket, melyeket mutatványánál használni akar. Gyenge zsidelyszegek voltak; mindössze 2 mm vastagok és 8 cm hosszúak. Ezekkel akarta átszúrni a kezét. „Ez még nem sokat jelent; — mondtam neki — mi orvosok kegyetlen műszereket használunk; ugyanilyen, ha nem még nagyobb méretűeket! — S mi történik aztán átszúrt kezével?” — kérdeztem. „Kollégám odaszegezi a kereszthez, s úgy maradok 80 óra hosszatt” — hangzott a felelet. „Őn tehát a kereszthez lesz szegezve, — válaszoltam — a Megváltó azonban a kereszten függött! Orvosilag véve az ön mutatványa a megrögzítésnek egy módja lesz, vagyis bizonyos kényszerhelyzet; mert az a két kis seb számunkra, akik a háború borzalmait látták, tulajdonképpen mitsem jelent. Aztán ön csupán 3 és negyed napig akar ilyen helyzetben maradni. Ez bizony kevés; mi orvosok pl. azt, aki combcsontját töri, kerek hat hétig, 40—50 napig, tehát több mint ezer óráig tartjuk rögzítőkötésben, a kinyújtást célzó, körülbelül 5 kg-nyi megterheléssel! Számunkra a kereszthezszegezés ugyanazt jelenti, mintha az asztalhoz, a falhoz, a padlózatához szegeztetné magát. Mozdulatlanságra kényszerül — ennyi az egész.”

Ekkor hirtelen jó gondolatom támadt. „Tudja-e, mi imponálna nekem, mint orvosnak? Ha ön csupán tíz percre, — nem tovább — kezénél fogva a keresztre szegeztetné magát! Ez egészen más valami! Akkor függene a keresztfán! Azt hiszem, hogy a keresztre feszítésnél ez az átszúrt kézen való függés az, ami a szerencsétlen elítélt halálát előidézi a nélkül, hogy valamely fontosabb szerv megsebeztenék. Az így oda-

szegezett Krisztus rettentő fájdalmak között halt meg. Ha ezt megpróbálná, — az más lenne egyszerű fakitrükknél!" Ügylátszik, hogy Zenkl úrnak elevenére tapintottam. Gyorsan elkészönt . . . s látogatásának tudomásom szerint az volt a pozitív eredménye, hogy nem vállalkozott többé efféle mutatványra, mellyel vallásos érzésünket sértette volna!

Ez a gondolat: hogy az átszegezett kézen való függés idézi elő a keresztfeszítettek halálát, — nem ment ki többé a fejemből. Gondolataimat tovább fűztem. Nagy segítségemre voltak a konnersreuthi stigmatizált látomásai, valamint az evangéliumok leírásai. Mikor aztán megjelentek a szent lepel legújabb fotográfiái, — valósággal realizálva láttam nézetemet!

Az egykori osztrák-magyar hadseregnek legkegyetlenebb büntetése az úgynevezett „kikötés” volt, amikor ugyanis úgy kötötték föl az elítéltet, hogy egy rövid ideig csupán lábbujjai leghegyén állhatott. Mi okozta ilyenkor a rendkívül kegyetlen szenvedéseket? Az, hogy így az erősen kifeszített izomzatban rövid idő múlva görcsös összehúzódás állott elő. A büntetésnek nem is volt szabad tovább tartania 5—10 percnél. Ugyanez — természetesen sokkal nagyobb mértékben — volt a keresztfeszítés lényege.

Képzeljük el az egész helyzetet: a szerencsétlen elítéltek az átszúrt kéztövön, sőt a megsértett idegen függtek, úgyhogy egész testük ki volt feszítve. Hozzájárult ehhez, hogy lábuk is oda volt szegezve, ami némi támaszt nyújtott ugyan, de ez nem volt sem elégséges, sem állandó, tekintve, hogy a támaszt a sebben lévő szeg képezte. A test súlyát tehát a felső végtagoknak kellett viselniök, amelyek így rendkívül meg voltak terhelve s egyáltalán képtelenek voltak megfelelni annak a feladatnak, mit rendes körülmények között az alsó végtagok sokkal erősebb izomzata végez el.

A túlterhelt izom kezdetben igyekszik megfelelni a reá rótt súlyosabb feladatnak, kivált ha nem térhet ki előle. Mindjobban megfeszül, míg végre eléri teljesítő-

képessége határát. Ezt követi a görcsös összehúzódás, a görcsben való tartós megmerevedés. Olyan görcs az, amilyen az idegek rendkívüli izgatása folytán annyira össze tudja húzni lábikránkat; kivált ha az a csomós visszerek, vagyis rossz vérkeringés s így tökéletlen oxidáció folytán arra mintegy predesztinálva van. A túlizgatott harántcsíkolt izmoknak (vagyis azoknak, melyek akarattunktól függenek) összehúzódásai rossz vérkeringést idéznek elő; ez viszont újra növeli az izomzat összehúzódását. Az izgatás kölcsönös, míg az izom az izgalom és teljesítőképesség legfelső határára ér. — Ezt az állapotot tetanizációnak nevezzük. Igen, ez a megfelelő elnevezés, mert ezt a rendkívül fájdalmas állapotot (mit az izom érzőidegeinek végződésén történő összenyomás idéz elő) eléggé ismerjük mint halált okozó tünetet, egy sajátságos fertőzésnek, az úgynevezett traumás görcsnek (seb-merevgörcs) következményeképpen, amely sebesülés alkalmával jelentkezik.

A szörnyű megbetegedés bacillusa sajátságos módon a központi idegrendszert támadja meg olyan mérgek (toxinok) által, melyek az izomzatot állandó, görcsös összehúzódásra ingerlik. Ezek az összehúzódások a rohamok alkalmával mérhetetlenül fokozódnak s a beteget teljes öntudatnál érik, úgyhogy kínjai az örületig fokozódnak. Ivben meghajlik úgy törzsének, mint tagjainak egész izomzata; a test egész súlya csupán a sarkon és a nyakszirten nyugszik.

Hasonló dolog történt az elítéltek keresztfeszítésekor. Az alsókar izomzatának gyengítő hatású összehúzódásai, melyek már görcsökbe mentek át, áterjedtek a felsőkarra, vállra, a mellkas, majd a hát, a csípő s az alsó végtagok izomzatára. Természetes, hogy rendkívül akadályozták a vérkeringést, s lényegesen megnehezítették a lélekzést is, mihez hozzájárultak még a Ledényi magántanár által kimutatott légzési nehézségek, melyeket a rekeszizom kifeszítettsége okozott. Mindehhez a további görcsöknek egy

újabb forrása társult, a belső asphixia, vagyis elégtelen oxidáció — elsősorban az izomszövetekben.

Az ilyen túlfeszített munka aztán emeli a test hőmérsékletét és erős verejtékezést idéz elő. A traumás tetanusban szenvedők egész teste izzad, láza pedig annyira-annyira emelkedik, hogy végtére eléri a legmagasabb fokot — a hőmérő közvetlen a halál után 44° C-t mutat.

Ime, Vignon teóriája, — mely szerint a szent leplen levő lenyomatok keletkezésüket az izzadság, vér, stb. kigőzölgéseinek köszönhetik — itt rendkívül fontos alátámasztást nyer! S még egy dolog mérhetetlenül fontos: a hirtelen beálló halálmerevség! Ez az utolsó lélekzetvétel után szinte azonnal bekövetkezik. Bizonyosságot szerezhettünk arról, hogy a megmerevedés egészen hirtelenül beáll, ha az izomzat végsőkéig kimerült: hajtóvadászat alkalmával. Amikor a végsőkéig hajszott szarvas megkapja az életét kioltó kegyelemdöfést, — azonnal megmerevedik egész teste. A túlfeszített munka okozza ezt, mit izomzata végzett. Ugyanez okból valószínű, hogy a keresztrefeszítettek teljesen kimerült izomzata is azonnal megmerevedett a halál után, — mint ahogy ezt a szent leplen levő lenyomatok bizonyítják.

A keresztrefeszített rettenetes módon halt meg — és egészen tiszta öntudatnál. Szó szerint úgy, mint a féreg, melyet nehéz csizma taposott s aztán átengedett megmásíthatatlan sorsának, a pusztulásnak! Irtózatossá a görcsök kínozták, — amilyenekről csak annak lehet fogalma, kinek lábikráját gyakran húzza a görcs, vagy aki epe- és vesekövektől szenved. Csak az ilyen tudja, legalább megközelítően elképzelni, hogy mit jelent az, odaszegezve lenni, s a keresztben függve halni meg. A halálraítéltnél rettentő görcsök fogják el elsősorban a mellkas izomzatát, melynek az a rendeltetése, hogy mechanikusan tágítsa és szűkítse a mellkast, s ezáltal levegővel telítse, vagy a levegőt kiszorítsa belőle. Mindez egészen mechanikusan, az akarattól függetlenül történik. Kezdetben csak a külső légzési

folyamat válik nehezzé és akadozottá; de ha aztán a kilégzések nyilvánvalóan túlsúlyra jutnak a gyengébb belélegzések fölött, s különösen, ha a görcs áttérjed a rekeszizomra is, a mellkas merev helyzetbe kerül és nincs meg a további levegőcserének, a vér oxidációjának lehetősége. Az ilyen szerencsétlen előbb elsápad, majd elkékül, végre kékes-vörössé válik. A lélekzés szünetelésével megakad a szív működése is — s ezzel beáll a halál.

A halál közvetlen oka a fulladás, melynek külső tünete alapján pompás elnevezés az elkékülés (Zyanosis). Valóban: „Az ő kékségével gyógyultunk meg!” (Iz. 53, 5.) Ime: a Szentírásnak ismét egy váratlan és meglepő igazolása.

Lehetséges, hogy majd ezt az ellenvetést teszik: Hátha ez csak jól kigondolt, de azért nem helytálló nézet. Mert hát hogy lehet megmagyarázni azt, hogy a keresztrefeszítettek néha még két-három napig éltek? Sőt állítólag egy hétig is eltarthattak, míg végre megváltotta őket szenvedéseiktől a halál.

Egyszerűen úgy, hogy a hóhérok, kik a keresztrefeszítést végezték, ismerték azokat a technikai fogásokat, melyekkel a szenvedést elnyujthatták, vagy a halált siettethették. Az első cél elérésére az elítélt lábait alá fa-támaszt erősítettek s ehhez szilárdan hozzászegezték mind a két lábat. Így aztán az illető tulajdonképpen állott; csak a kereszthez, és nem a keresztre volt szegezve. E támasz neve „suppedaneum” volt, s lényegesen tehermentesítette az egész izomzatot.

Mert: mit jelent Zenkl trükkje helyes kivitel mellett? Azt, hogy a test súlya egészen természetesen a lábakon nyugszik. Az elítéltek mellizmai így alig voltak túlterhelve s görcs sem kínozták őket. Ledényi dr. legújabb felfedezései szerint ezek halálát főként az egyre fokozódó levegőhiány okozhatta, amit a kifeszített kar s rendkívül korlátozott rekeszizom-mozgás idézett elő. Továbbá az elgyengülés, valamint a szomjúság, vagyis a folyadék-bevitel hiánya. Folyadék-pótlás nélkül — mint ismeretes — a hetedik napot túl nem

élhetjük. Ezeknek az elítélteknek keserves halála lényegesen meg volt könnyítve s némileg kitolva. Kisebb mértékű volt a könnyítés azoknál, kiknek két lába közé, a függőleges gerendára cöveket erősítettek, melyen úgy ültek, mint a lovon. (Equitabant in cruce.) A testsúly ilyen alátámasztása észrevehetően kímélte az erőket s megnyújtotta a haláltusát, — mert azért a támasz hosszabb időre nem volt elegendő. Akiket így szegeztek keresztre, azok bizonyos hamarabb elpusztultak, mint azok, akiknek lába alatt volt támasz. Legrosszabbul pedig azok jártak, akiket egymásrattett lábbal szegeztek oda, mert a testsúlyt, mely a kifeszített karokon nyugodott, ezek közül csak az egyik, az alul odaerősített fogta fel. A másik térdben meg volt hajlítva, s így a függő test súlyának viselésétől többé-kevésbé mentesítve volt. Pedig éppen ez volt az a mód, mellyel Megváltónkat megfeszítették, mint ahogy azt a turini szent lepel megdönthetetlenül bizonyítja.

S viszont mivel sietteték a halál bekövetkezését? Erre maga az evangélium adja meg a kívánt feleletet. Azt eléggé tudjuk a történelemből, hogy a rómaiak az egyszer kimondott ítéletet soha vissza nem vonták, se meg nem másították. Akit egyszer keresztre ítélték, annak azon meg kellett halnia. Hogyan érték el azt? Olvassuk el az evangéliumnak idevágó részleteit. Megváltónk 3—6 órával az után a rettenetes megostoroztatás után adta ki lelkét, mely a halottas lepel tanúsága szerint önmagábanvéve is elég lett volna ahhoz, hogy életét vegye. Állapítsák meg a hittudósok mint szakemberek, hogy ez az idő pontosan mennyi volt. Nekem, orvosnak, egészen elegendő Pilátus csodálkozása, aki alig akarta elhinni Arimathei József jelenését, aki Jézus halálának beálltát hivatalosan igazoltatta. Ez meg is történt a Keresztrefeszített oldalának szakszerű megnyitásával. A két lator azonban nem akarta ily gyorsan itthagyni az árnyékvilágot, pedig közeledett a szombat, amikor a zsidó szokás szerint elítélt nem függhetett a kivégzés helyén. Erre a hóhérok felsőbb parancsra fából vagy vasból való bunkókat

vettek elő és szétzúzták lábszáraikat. Orvosi szempontból ez azt jelenti, hogy megfosztották őket a láb-támasztól, mely késleltette volna a halált, s hogy így szinte azonnal kezdetét vette a végtagok és a mellkas izmainak összehúzódása, ami a halál közeli beállását jelezte. Bizonyos, hogy közreműködött a sok zsírembólia is, mely az összehúzott felső- és alsó-lábszárcsontokból jutott a tüdőbe. — „Csontot nem fogtok törni benne! Látni fogják, kit általvertenek.” (Ján. 19, 36—37.)

De ismét hallom az ellenvetést: habár nagyon valószínűnek látszik, mégis mik ennek a teóriának bizonyosságai? — A legjobb bizonyosság maga a halottas lepel. A fentieknek még hátralevő igazolását arról olvastam le.

Az a beteg, akit tetanusgörcsök kínoznak, állapota komolyságának második jeleként az úgynevezett „szardonikus mosoly”-t viseli . . . A felsőajak izomzata sajátságos görcsös mosolyra húzódik a szörnyű kínok folytán . . . s én úgy látom, hogy ez a halál merevségében rajta maradt a Megváltónak különösen a balarcán.

Ha a Megváltó alakját a szent leplen előlről szemléljük, feltűnik, hogy a nyaknak s a mellkas felső részének lenyomataiból úgyszólván semmit se látunk. Az Üdvözítő valóban, Szent János szavai szerint, úgy fejezte be szenvedéseit, hogy: „lehajtván fejét, kiadta lelkét”. (Ján. 19, 30.) Viszont a hátulról való lenyomatokat nézve, egészen jól látjuk a nyak izmait, a haját, stb.-t teljesen összefüggő tömegben. Eleinte úgy véltem, hogy a nyakszirt megmerevedett izmairól van itt szó, melyek hozzá voltak támasztva a kereszterenda bal szarához, — Tonelli tanár azonban kiigazította ezt a véleményt. Hajlom ahhoz a nézethez, hogy mikor Krisztus holttestemét vitték s a sírba helyezték, a halottas lepel a testtel együtt előre hajolt, hiszen nem volt szilárd alaphoz kötve s a testhez viszont jól oda-simult. Az is bizonyos, hogy a tövisszörű a halál beállta előtt erősen előrenyomta Krisztus fejét, s azt

is megakadályozta, hogy a kígyózó vérpatakocskák töcsává folyjanak össze.

Am nézetemnek legbeszédesebb bizonyítékát, hogy: a halál előidézője az izmok görcsös megmerevedése volt, — a laikus is világosan láthatja a szépen kirajzolódott mellizmokon (mm. pectorales majores), melyek olyanok halotti merevségükben, mintha megkövesedtek volna, s jól kiemelkednek. A mellkas meg lehetőszen ki is van tágulva, ami különösen feltűnik Krisztusnak egyébként eszményien arányos alakján. A lapockacsontok egész hosszukban szorosan odafeküsznek a testhez; izmaik segítségével simultak szorosan oda. A legjobban látszik azonban a rekeszizom görcsös összehúzódása azon, hogy a felső hastájék (epigastrium) be van esve, az alsóhasztájék (hypogastrium) pedig kiemelkedik.

Mint feljebb már említettem, a tetanikus görcsökre jellemző a hát- és ágyékszizmoknak olyan összehúzódása, hogy a test hatalmas ívet képez. Egészen világosan mutatják ezt a szent lepel lenyomatai. A keresztről való levétel után Krisztus szent teste vízszintes helyzetbe került, s e helyzet megakadályozta, hogy a vér, mely oldalsebéből hirtelen kiömlött, az ülőizmok irányába folyjék le; e helyett az a balkönyök és balcsípő felé irányuló kényelmesebb pályát választotta! Annak ellenére, hogy a lenyomatok az ágyéktájon lényegesen halványabbak, a két ülőizom mégis ismét egészen világosan látszik; a jobb erősebben mint a bal. Ez egészen természetes, mert a bal alsóvégtag rá volt szegezve a jobbra s így térdben némileg meg kellett hajolnia; ezt ismét határozottan megállapíthatjuk.

Arra a kérdésre, hogy a Megváltó szentséges teste hány szeggel volt a kereszthez erősítve, a szent lepel egészen biztos és határozott feleletet ad. Hárommal. S ha nem tévedek, az Egyház is csupán három ily szeget tisztel.

Rendkívül érdekes dolog megfigyelni a szent lepel lenyomatain a test tengelyvonalát, mely egyenesen halad a fejtől a nyakon, a gerincoszlop hosszában

Krisztus balkeze sebének vérfoltja a leplen.
Nagyítva.

Cav. Enrie fölvétele.

Utánnyomás tilos.

végig, míg eléri a jobbtalp közepét, azt a pontot, melynél fogva a láb a függőleges keresztgerendához volt erősítve. Kivált Enrie fényképein tűnik fel a Megváltó testének bizonyos *balra* görbülése, mit az idézett elő, hogy a balláb a halál beálltával kissé meghajlítva s így megrövidülve merevedett meg, — s az idő teljes hiánya miatt nem igyekeztek valamely módon kiegyenesíteni azt. Ez különben is nehezen ment volna. Egyszerűen leemelték a jobblábfejről s eltolták balfelé, miáltal eltért a test tengelyétől. A balláb hajlított volta s az ebből származó megrövidülés csalhatalan bizonyosságai annak, hogy a két lábat egyetlen hosszú szeggel ütötték át; olyan körülmény ez ismét, mely az Údvözítő halálának beálltát jelentősen siettetette.

Orvosi szempontból ellenvetést itt nem tehetünk. Nehéz kalapáccsal s kellő hosszúságú és vastagságú szeggel ugyanis a két lábat egymásra, s így a keresztfához szorítani, — olyan helyzet, amelyet mi normális körülmények között előidézni aligha tudunk. Tekintetbe kell vennünk azt is, hogy a kivégzések alkalmával a hóhérok egyáltalán nem törődtek azzal, hogy inakat szakítanak s hogy félig kifícamítják a láb-középcsontokat; a földolog az volt, hogy elérjék céljukat: a láb szilárdan és jól oda legyen szegezve! A szent leplen levő lenyomatok is igazolják, hogy a Keresztrefeszített talpa erőszakkal volt lefelé húzva, valósággal ki volt ficamítva a lábfeje.

Mint már említettem, a keresztrefeszítetteknek a halálmerevség közvetlenül azután állott be, hogy a szerencsétlenek kilehelték lelküket. Az Údvözítő két karja is merev volt, mégpedig erősen kinyúlva, — hüvelykujja pedig befelé volt fordulva a kisujj felé, úgyhogy a szent leplen mindkét kezét hüvelykujj nélkül látjuk, ami Barbet dr. nézeteinek és felfedezéseinek végtelenül fontos igazolásául szolgál. Azonban a vállizület izmainak (delta-izmok) merevsége nem volt olyan nagyfokú, hogy József vagy Nikodémus ne tudta volna legyőzni s ne tudta volna a karokat lehajlítani, sőt keresztbe is fektetni.

Már megemlítettem Barbet doktornak azt a felfedezését, mely szerint a nehéz és fájdalmas haláltusát vívóknál a szívburokban folyadék képződik s ez a szív átszúrásánál a vérrel együtt ömlik ki. Ez új és váratlan bizonyítéka annak, hogy a kereszthalál okára vonatkozó fejtegetéseim helyesek. A keresztfán vívott haláltusa valóban a legszörnyűbb és legfájdalmasabb agóniák közé tartozott.

Még egy jellemző bizonyoságot tudok felhozni arranézve, hogy a kereszthalált az izmok túlfeszített-sége és tetanikus görcsei okozzák. Magam láttam esetet, hogy a felsőcomb egy bizonyos izmának (m. sartorius) görcse után a tapadási helyen erős véraláfutás képződött. A szentséges testen számos véraláfutást látunk, melyeket a római korbács okozott. Cordonniere felfedezése és nézete szerint az Argenteul-ben őrzött tunikára nagyobb mennyiségű vér ömlött a korbácsolás folytán. Különösen a hát közepén s a balcsípő-tájon látható nagyobb vértócsa. A vér legnagyobb része azonban nem nyomult át a bőrön, melyet az ostorcsapások összezúztak ugyan, de nem téptek széjjel. Csupán az izmoknak későbbi rettenetes, görcsös összehúzódásai folytán gyülemlett össze a vér azokon a helyeken nagyobb mennyiségben, úgyhogy most, annyi évszázad múlva, újra látunk minden ostorcsapást, bár Krisztus varratlan köntöse az első vért magába szívta. Az evangélisták egybehangzó feljegyzése szerint ugyanis az ostorozás után újra ráadták a Fájdalmak Emberére a tunikát.

Minél jobban tanulmányozzuk a kereszthalál problémáját, annál inkább megdöbben s megrendít e halálbüntetés szörnyű kegyetlensége. Az élet valóban csöppenként folyt itt el, rettenetes szenvedések között. A keresztfeszítették őrijítő kínja az izomzat túlterhelésének és túlfeszítésének mértéke szerint fokozódott, úgyhogy ordítottak a fájdalomtól, átkozták magukat, az egész emberiséget s mindazt, ami a világon van; káromolták Istent, — a leggyalázatosabb kifejezésekkel illetek mindent és mindenkit maguk körül —

míg végre a jótékony halál megváltotta őket irtóztató szenvedéseiktől. A kivégzetteknek ilyen lelkiülettel éles ellentétben állott a Megváltó végtelen, igazán emberfölötti türelme, önmegtagadása és szeretete, mellyel még hóhérainak is megbocsátott! A kínok e tengerében valóban megnyilvánult Krisztus isteni fölsége, mely oly beszédesen rajta van még halott arcának kifejezésén is!

Rendkívül érdekes, — nem csupán hittani, de tisztán orvosi szempontból is — hogy mily csodálatosan igazolják a szent leplen levő lenyomatok s az azokból eredő orvosi megállapítások az ószövetségi jóvendöléseket, különösen az Izaiás 53. fejezetében foglaltakat. Igazán kár, hogy se Delitzsch, se Renan nem él többé, — hiszen ők évekkel ezelőtt kijelentették, hogy ennek a prófétai fejezetnek, mely oly pontosan előadja a Messiás szenvedését, halálát, eltemetését, feltámadását, sőt megdicsőülését: okvetlenül a Golgotán kellett íródnia! Istenem, mihez fogának azokkal a legújabb tudományos felfedezésekkel, melyeket a Szentírással és az adatokkal egyértelműen a turini szentlepel nyújt. Egyetlen megdönthetetlen egészteképeznek, amely hitetlenségük ellenállását semmivé teszi!

Az áldozatok ordítását s haláltusáját még az érzéketlen hóhérok is nehezen viselték el. Nekik őrt kellett ott állniok, s bámulatraméltó érzéketlenségük és durvaságuk mellett mégis csak volt bennük az emberies érzésnek egy szikrája. Nem tudták megállni, hogy legalább elkábításul, enyhítésül ne nyujtsanak valamit a szerencsétleneknek rettenetes halálküzdelmük idején. Bódító italt adtak nekik: mirhával kevert bort, vagy ecetet epével. Am Űdvözítőnk visszatartotta irgalmasságuk e fellobbanását, — bármily halálosak voltak kínjai s bármily rettenetes volt szomjúsága, mit nagy vérvesztessége és erős verejtékezése okozott. Tiszta öntudattal akarta kiűriteni a fájdalommal és keserűséggel csordultig telt kehely utolsó cseppjét is, — egyedül végtelen szeretetből irántunk, egye-

dül a mi megváltásunkért! Irtózatos tusát vívott a halállal, míg az végre legyőzte . . .

Miután megbocsátott hóhérainak és ellenségeinek, miután Anyját a legkedvesebb s egyedül hűséges tanítványra, Szent Jánosra bízta, s már érezte a halál hideg kezének közeledtét: emberfölötti igyekezettel összeszedte végső erőit, hogy e fölkiáltással: „Elói, elói, lama sabachthani!” (Istenem, Istenem, miért hagytál el engem?) kifejezést adjon szörnyű elhagyatottságának. Aztán ez utolsó szavakkal: „Schálem kulochi!” — „Beteljesedett!” — átadta lelkét az Atyának s befejezte tragédiáját a Golgotán . . .

VII. A Megfeszítettnek konnersreuthi eleven képe, valamint turini történelmi képe: kiegészítik és igazolják egymást.

„A stigmatizáltak azok, akik a régi mondás szerint: követik a Bárányt mindenütt; hiszen vérrokonságba léptek vele. Az ő szívének verését érzik minden erükben; csontjuk velejéig hat az. Az oltáron vér nélkül bemutatott keresztdozat bennük e nagy aktus állandó, véres folytatásává válik. A Megfeszített . . . aki ilyen módon mindig jelen van, túléli az időket.” (Görres: Keresztény Misztika, II. 455.)

Amint a turini rendkívül értékes lepelről készült felvételt láttam, azonnal észrevettem, mily bámulatos a hasonlóság és az egyezés e kép s annak élő tükrözése, mondhatjuk így is: „eleven képmása”, a konnersreuthi stigmatizált között. Görres szavai szerint a stigmatizáció a Megfeszített lehatalmasabb visszhangja, mely minden évszázad fölött ott zeng. Újra meg újra megjelenik egy-egy élő ember, ki testén hordja Krisztus sebhelyeit, melyekre megmagyarázhatatlan módon, eksztázisban tett szert. S mi az egész dolog célja? Az Egyház oly szépen mondja szeptember 17-én, a szeráfi Szent Ferenc stigmatizálódásának napján: „Urunk Jézus Krisztus, mikor a világ elhidegülni kezdett, megújítád Szent Ferenc testén szenvedésednek szent sebhelyeit, hogy szívünket szereteted tűzével lángra gyujtsd.”

S valóban nem egy, sőt mondhatjuk, valamennyi stigmatizált csodálatraméltó szenvedő volt. Ez küldetésük ismertető jele. Az Egyház 340 stigmatizáltat ismer el, s ez mind a szenvedések izzó kohóján ment át, mint Neumann Teréz is, — vagy egész életét vég- és mértéknélküli fájdalmak között töltötte, mint pl. Sydenham-i szent Lidvina, akinek életrajza térítette meg Huysmans-t. Vagy milyen volt az utolsó boldoggáavatott stigmatizáltnak, Galgani Gemmának élete, ki

1902-ben halt meg a toscanai Luccában? Avagy az utolsó szentéavatott, Giuliano Veronika élete? Feneketlen szenvedés az, amin a stigmatizáltak keresztülmennek, s győzedelmeskednek felette, mert felajánlják engesztelő áldozatképen szenvedéseiket. Szinte nem képesek többé szenvedni, mert minden szenvedés, minden fájdalom örömteli istenszolgálatná válik náluk.

Bár a stigmatizáció főcélja: a javaknak, kegyelmeknek kiárasztása a környezetre és az egész világra, — a szenvedő Krisztus végtelen személyes kegyelmeket is ad azoknak a lelkeknek, kik ily módon részt vesznek szenvedéseiben. Hagio- és kardiognóziával, mindenemű jóslásokkal, látomásokkal és megvilágosításokkal, továbbá levitációkkal, bilokációkkal és felfoghatatlan bőjtöléssel kezdődnek ezek (utóbbi az Oltáriszentséggel van összefüggésben), s a Megváltó misztikus látásával és a vele való ekstatiszikus beszélgetéssel végződnek. Csupán Neumann Teréz elődjét említem, Emmerich Anna Katalint, a dülményi egyszerű lelket, kinek az Úr keserves kinszenvedéséről, valamint Szűz Mária életéről való látomásait hűséges Brentano Kelemenje költői ruhába öltöztetve hagyta ránk. Igaz, hogy az Egyház ezekre a privát látomásokra mitsem ad, — és egész joggal, mert a Szentírás kinyilatkoztatásai mindenkinek elégségesek az örök élet elnyeréséhez. De azért bámulatraméltó, hogy pl. Emmerich Katalin, kinek tanultsága nem volt, s aki lakóhelye közvetlen környékén túl sohase járt . . . leírta a Boldogságos Szűz lakását, Szmirnától nem messze, az egykori Efezus tájékán, egy hegyen. Halála után 80 esztendővel szerzetesek indultak el e lakóhely felkeresésére az ő leírása nyomán, — s meg is találták a Bul-buldag vagyis Fülemlile-hegyen a házacsát, mely nemcsak méreteiben, de egyébként is egészen megfelelt az ő előadásának!

Konnorsreuthi Neumann Teréz nemcsak látja néma tanúként az Úr szenvedéseit s nemcsak hall mindent, amit arámiai nyelven ott beszélnek, hanem

eksztázisában önmagán szemlélteti mindazt, ami történik.

Mimikája az ekasztázis folyamán bámulatraméltó, szívettépő és felejtethetlen. S ami a legfőbb: a legapróbb részletekig hű. Aki végignézi, — teljesen új emberré válik. Maga Faulhaber, a müncheni bíboros hercegérsek adta Neumann Teréznek ezt a találó nevet: „A Megfeszített élő képmása.” Őhöz kapcsolta hatalmas felszólítását: Térjen vissza az emberiség Krisztus sebeihez! Neumann Teréz mimikája az ekasztázisban, valamint az ismeretek, melyekhez a természet rendje fölé emelt öntudati állapotában jut, olyan bámulatot keltettek a cionista orvos-újságíróban, Weissel doktorban, hogy a háta borsódzott.

A hely szűkreszabott volta miatt itt csupán azoknak a dolgoknak említésére szorítkozom, amik feltűnő hasonlóságot mutatnak azzal, amit a turini szent lepel mond. Sőt egymást kölcsönösen kiegészítik és igazolják.

Mindenekelőtt: mily mélyreható benyomást tesz ránk Neumann Teréz szerint Krisztus arca! Látomásai-ban Krisztus oly szép, oly ragyogó, oly lenyűgöző, hogy azt se szavakkal kifejezni, se festékkel, ecsettel megörökíteni nem lehet. Saját tapasztalásomból tudom, hogy Krisztusnak még oly szép képe sem elégíti ki soha. És mit látunk a szent leplen? Hogy Krisztus külsőleg is határozottan szép, hódító jelenség volt. Még eléktelenített, megkínzott arcában is annyi a vonzóerő, hogy nem tudunk elszakadni tőle, — nem győzzük nézni sajátos szépségét és fonségét.

Azt a rendkívül érdekes és egészen megbízható értesülést nyertem, hogy a párizsi Cordonniere, az Argenteul-i varratlan köntös fényképezője, 1932-ben Konnersreuthban tett látogatása alkalmával megmutatta a stigmatizálnak Enrie legújabb fényképét az isteni Arcról, melyet a turini szent lepelről készített. Amint Neumann Teréz megpillantotta, véres könnyeket kezdett el sírni s kijelentette, hogy felismeri a képen ekasztázisának s látomásainak Jézusát, — csak öregebb

egy kissé. Én ezt természetesnek tartom; a Megváltó mérhetetlen szenvedése, melyhez közvetlen halála előtt csatlakozott a nagy vér- és verejtékvesztés is, — valóban előidézhetette drága vonásain ezt a változást.

A második dolgot, amit Neumann Teréz hang-
súlyoz: hogy Krisztus szakálla nem volt se hosszú, se rövid, s középen kétfelé volt választva, — pontosan igazolja a szent lepel.

Olvassuk el a kegyelemmel teli látnoknőnek, Emmerich Katalinnak beszámolóját az Úr külsejéről, Brentano Kelemen hátrahagyott „Életrajzá”-ban (Regensburg, 1860; III. 254. old.): „Jézus nagyobb volt az apostoloknál. Bárhol jártak, vagy álltak, mindig kiemelkedett közülük fehér homloka. Rendkívül egyenes tartással járt; nem volt se sovány, se kövér, hanem egészen egészséges és nemesen fejlett testalkatú. Széles háta, széles melle volt. Izmai a sok utazástól és megerőltetéstől fejlettek voltak, de a nehéz munka nyoma se látszott rajtuk.” — Az előző fejezetek folyamán, hányszor megállapíthattuk mindezeket; különösen azt, hogy magassága — a szent lepel tanúsága szerint 180 cm volt.

Striz Antal, a prágai érseki szeminárium spirituálisa, nemrégén ezeket írta könyvem témájáról:

A lepelről tiszteletreméltó Emmerich Katalin is beszél látomásaiban, pedig nem is látta a turini ereklyét — s a megégyezés figyelemreméltó! Vagy a turini fényképészeti felfedezés igazolja a Dülmen-i stigmatizált látomásait, — vagy a látnoknő tanúskodik látomásaival a halottas lepel valódisága mellett. Mondjuk meg egyenesen: kölcsönösen igazolják egymást. — Brentano Kelemen „A mi Urunk Jézus Krisztus keserves kínszenvedései” című könyvének abban a fejezetében, mely az „Előkészületek Jézus holttestének sírbatételéhez” címet viseli, — leírta Emmerich Katalin látomását a legapróbb részletekig; leírta, hogy mi mindent hozott magával Arimathei József meg Nikodémus és hogy hogyan készítették elő Jézus holttestét a sírbatételre.

„Miután megmosták (ez egyáltalán nem lehet helyes, mert így nem keletkezhetek volna a csodálatos lenyomatok, amint ezt más helyen kifejttem és megmagyarázom. A szerző.) — és drága kenőcsökkel megkenték, megmerevedett karjait ölében keresztbe fektették.” Valóban, ilyen helyzetben látjuk az Üdvözítő karjait a szent leplen.

Majd így folytatja:

„Aztán az Úr testét egy nagy, hat rőfnyi hosszú gyolcsra fektették, melyet Arimathei József vett — és belegöngyölték. A lepel egyik vége a lábtól kezdve fedte a testet, a másik a fejen keresztül a háta alá volt fektetve; két oldalt a test köré volt göngyölve . . . Mikor aztán mindnyájan sírva körülvették az Úr tetejét, búcsút vettek tőle s térdre borultak mellette, megkapó csoda történt szemük láttára: Jézus szentséges testének képe barnásvörös színben megjelent a gyolcs felületén; — mintha az Üdvözítő hálásan megakarta volna jutalmazni őket fáradozásukért s szomorúságukban meg akarta volna vigasztalni őket azzal, hogy minden elburkolás ellenére közöttük hagyja a képét. Sírva, zokogva ölelték át a szentséges testet s tiszteletteljesen csókolták a csodálatos képet. Ámulatuk oly nagyfokú volt, hogy újra leemelték az Úrról a gyolcsot — s még nagyobbra nőtt csodálkozásuk, látván, hogy minden kendő fehér az Úr testén most is, csupán a legelső lepel van képevel megjelölve.”

„A lepel alsó részén, melyen a holttest feküdt, hátulról volt meg a Megváltó alakja; felső felén pedig előlről . . . Ez azonban nem vérző sebek lenyomata volt (ez megint nem felel meg annak, amit a szent lepel mond; azon egészen határozottan ott vannak ugyanis a szentséges vér nyomai, melyek úgy keletkeztek, hogy a gyolcs közvetlenül magábaszívta a kiömlő vért, mint erről fentebb már szó volt. A szerző.), mert az egész test jóillatú fűszerekkel volt befödve és sok pólyával szorosan körülcsavarva. Csodálatos kép volt ez, — bizonyága a Jézus testében lakozó istenség teremtményének.”

„Sok mindent láttam e lepel későbbi történetéből is, de képtelen vagyok megfelelően rendezni. A feláradás után más gyolcsokkal együtt Jézus barátainak birtokában volt . . .” Aztán különböző történeteket mond el a szent lepelről s így végzi: „Volt e látomásokban valami Turinról is, meg I. Kelemen pápáról s Tiberius császárról, aki 5 évvel Krisztus halála után halt meg, — de hogy mi, azt már elfelejtettem.”

Striz spirituális atya így folytatja: „Feltűnő meg egyezések találhatók a Dülmen-i stigmatizált leírása és azon felfedezések között, melyeket a turini szent lepel fotografiája tett lehetővé; pedig Emmerich Katalin soha efféléről nem olvasott. A felvétel tényleg azt mutatja, hogy az Üdvözítő a sírban úgy feküdt, hogy két karja egyenesen elé, s keresztbe volt téve — és a leplen valóban egész alakja látszik előlről is, hátulról is. A lepel méretei is egyeznek azokkal, miket Emmerich Katalin megad. Legmegragadóbb azonban annak elmondása, hogy hogyan keletkezett az Üdvözítő képe a halotti leplen. A tudomány nem tudta megmagyarázni, hogy azok a lenyomatok hogyan keletkeztek, mert a vérnyomok a fotografus lemezén negatív képet adnak, az alak pedig pozitívot. A tudomány e bizonytalanságban önkénytelenül ezt kérdi: csoda? S a stigmatizált látnoknő, kinek idejében senkinek sejtelmé sem lehetett arról, hogy a szent lepel mily igaz képet rejt, — látta, hogy a kép a lepelre került, mégpedig csodálatos módon, (bár a természet is közreműködött); ő az egyetlen, aki kielégítő és nagyszerű magyarázatot ad.” (Striz cikkéből.)

Ehhez kiegészítésül hozzáteszem: valóban bámulatraméltó, hogy a látnoknő mily híven ecseteli a szentséges Tetem sírbatételének módját a hat rőfnyi hosszúságú lepelben; mintha csak Clovius miniatűrjét látná. A lenyomatok színét is pontosan megadja: barnavörös szépia ez. Egyenesen meglepő annak a leírása is, hogy az Üdvözítő merev karjait keresztbe tették ölében . . . Mi egyebet jelent ez, mint hogy beállt már nála a halálmerevség, vagy hogy ez nagyon hamar

megtörtént utolsó lélekzetvétele után? Az orvos szeme pontosan leolvassa ezt a körülményt a turini szent lepelről; a merev karok karaktere — melyek csupán a vállizületben vannak meghajlítva — kezeskedik neki erről. Ugyanezt tanúsítja a jobb láb, melynek talpboltozata közepén át van szúrva. A ballábat, mely térdben meg volt hajlítva s már szintén merev volt, csak eltolták tőle oldalt . . .

E dolgokban tehát teljes a megegyezés a turini szent lepel tanúságtétele s Emmerich Katalin látomásai között; pedig ennek az egyszerű apácának, ki szülőhelye környékét egész életében el nem hagyta, sejtelmé sem lehetett a lepel lenyomatairól. Hasonló óriási meglepetés volt számomra, mikor utólag megállapítottam, hogy a stigmatizált egészen híven írta le a Megváltó mellkasának rendkívüli kitágulását, valamint karjainak fájdalmas megnyúlását, — ami szintén megfelel legújabb orvosi ismereteinknek. Eppen így, egészen híven írta le, hogy előbb szegezték át a ballábát s aztán ezt a jobbra erősítették: „Most vették a legborzasztóbb, a többenél sokkal hosszabb szeget és beleverték előbb a bal-, majd a jobb lábba oly erősen, hogy a csontok ropogtak; aztán addig ütötték a szeget, míg hegye kijött a gerenda túlsó oldalán.” (Emmerich.) Egészen híven írja le később azt is, hogyan döfte Longinus lándzsáját az Úr jobb oldalába . . .

Azokról a dolgokról, amik előadásában nem egyeznek megállapításainkkal — nehéz ítéletet mondani. Nem tudjuk ugyanis, hogy mennyi bennük a „Zarándok” költői kiegészítése (így hívta Emmerich Katalin Brentano Kelemt) s mennyit kell a látomások zavarosságának számlájára írni. Ezek ugyanis némely helyen határozottan bizonytalanok, másutt pedig ismeretlen befolyások torzító hatása vehető rajtuk észre.

Minthogy Konnersreuth lelkes tanulmányozója vagyok, mindig újra feltűnt nekem a hasonlóság a stigmatizált Neumann Teréz fejsebei s a Megváltó fejének vérzése között, mit a szentséges lepel rögzített meg. Neumann Terez feje 8—9 ponton vérzik, s ezek

legnagyobb része a fej hátsó részén van; olyan körülmény ez, mely már Enrie-t is bámulatba ejtette.

E sebek csak akkor kezdenek vérzeni, mikor Neumann Teréz víziójában odáig érkezik, hogy Urunkat a töviskoszorúval megkoronázzák. Pénteki szenvedései alkalmával háromszor vérzik, mint magam láttam a fejkendőjén, melyet kezemben is tartottam. E háromszoros vérnyomok úgy csoportosulnak, hogy az ember önkénytelenül vadrózsát vél a kendőn látni. Neumann Teréz feje elsőízben akkor vérzik, mikor Pilátus palotájának praetoriumában a terjedelmes töviskoronát Krisztus fejére nyomják, s a katonák kinevetik és kigúnyolják áldozatukat. Másodízben akkor, mikor az ostromozás után visszaadják az Üdvözítőnek varratlan köntösét s a keresztet vállára teszik, hogy a kivégzés helyére vigye. Harmadszor, és most már állandóan vérzik a fej, mikor ismét letépik a ruhát az Üdvözítő testéről s Őt, fején a töviskoronával a kereszthez szegzik, melynek függőleges gerendája mind mélyebbre nyomja bele nyakszirtjébe a töviseket. Ez az oka annak, hogy Neumann Teréz feje hátul vérzik legerősebben, — mint ahogy a szent leplen is hátul van a legtöbb vér nyoma.

Neumann Teréz eksztázisba jut mihelyt azt látja, hogy Júdás elárulta az Urat; szenvedni azonban csak abban a pillanatban kezd, mikor a főtanács egy szolgálója az Üdvözítő arcába üt — s kristálytisza könnyek helyett, ekkor véres könnyeket sír. Nemsokára azonban tiszta vér csordul szemeiből, körülbelül 7—8 órán át.

Felemlítettem már, hogy Krisztus hátán, a jobb vállon számos szabálytalan karmolás, kék folt és barázda van; ezek bizonyosan úgy keletkeztek, hogy a keresztreítelt vállán, röviddel halála előtt, valamely nehéz tárgy feküdt. Ez a súlyos teher nyomta az alatta összegyűrődött, vagy alátett ruhát. Bámulatos, hogy a konnersreuthi stigmatizált jobb vállán körülbelül 3—4 évvel ezelőtt megjelent az úgynevezett „hatodik stigma”, melyről semilyen egyházi hagyomány nem tud, melynek létezése azonban, logikusan gondolkozva, való-

színűnek látszik. A jobb vállon vitt keresztfa kemény éle okozhatta. A szent lepel mindezt egyszerűen és meggyőzően szemünk elé tárja.

Az Úr kegyetlen ostromoztatásának nyomai, melyek oly jól láthatók a turini szent leplen, — az utóbbi 4—5 évben, átmenetileg mutatkoznak Neumann Teréz testén is, különösen a háton, dagadt csikok és sebek alakjában. Pénteki eksztázisaiban azonban azt állítja élénk, hogy az Üdvözítőt előről is korbácsolják; valószínűleg azért, hogy Pilátus kimondhassa a szörnyű szót: „Ime, az ember!” Nézzétek, ember-e még ez a véres roncs, mely előttetek áll s mely az életnek már csak utolsó jelét adja? Neumann Teréz látja, s ha kérdezik elmondja, hogy Krisztust az egymást fölváltó római katonák kétszer ostromozzák meg a nélkül, hogy a legcsekélyebb részvétellel vagy irgalommal ütnének a testre, mely két magasra kötött kezén úgy függ, hogy lábauja éppen csak éri a földet. Eksztázisában aztán szemlélteti, hogy Krisztus hogyan várja az ütest, hogy az hogyan sújt le s hogyan rázkódtatja meg a szentséges testet.

Ami Neumann Teréz oldalsebét illeti, — ő az úgynevezett gauchères-ekhez (balogokhoz) tartozik. Stigmája ugyanis a mell baloldalán van a 4. és 5. borda között, nem messze a mellcsonttól (sternum-tól). Tükörkép ez, ezt azonban a stigmatizáltak nem tudják. — Teréz ezt a stigmát nyerte legelőbb, körülbelül 4—5 héttel az 1926. év húsvétja előtt, amikor egy csütörtökről péntekre virradó éjjel, imádsága közben először esett eksztázisba s a Getsemani-kert eseményeit látta. Stigmáját gondosan elrejtette, míg ugyanazon év nagypéntekjén egy hosszantartó eksztázis alatt egyszerre mutatkozott a többi négy: a kéz- és lábfejekén.

Neumann Teréz a keresztreszegezés és az ítélet egész végrehajtásának folyamán vagy maga elé feszítve, vagy kitárva tartja mind a két karját. A legerősebb atléta se bírná ki ezt 8—10 percnél tovább.

Még egy rendkívül érdekes körülmény volt az, ami lépésről-lépésre vezetett odáig, hogy mint orvos

is, megértsem Izaiás prófétának és Szent Péternek szavait, melyek szerint az Úr „kéksége által gyógyulunk meg”. Az elkékülés, orvosi nyelven: cyanosis, mi lenne egyéb, mint a levegő hiánya, vagyis fulladás. S hogy vonatkozhatnának ezek a szavak Krisztusra, ha Ő elvérzés, szívgyengeség, stb. vagy épen „moszkító és légyrajok” folytán halt volna meg, „melyek szétmarcangolt teste köré gyülekeztek”, mint William könyve naívvul állítja! A konnersreuthi szenvedő mimikája az eksztázis alatt, — adta meg számomra a kulcsot, mellyel rányitottam a probléma megfejtésére.

Konnersreuthról tartott második nyilvános előadásom, melyet mintegy másfélezer ember előtt tartottam Prágában, odavonzotta a szlovák néppárt vezérét, Hlinka képviselőt is, valamint Tiszó minisztert. Másnap elutaztak Konnersreuthba, hol tanúi lehettek a boldog szenvedő mimikájának az eksztázis idején. Az ellenséges sajtó aztán azt a hírt hozta, hogy Neumann Teréz ez alkalommal néhány súlyos fuldoklási rohamot is kapott. Igen feltűnő jelenségnek tartottam ezt, ami sehogy se illett bele a keresztrefeszítés egész képébe. De amikor felfogtam utánzó mimikájának mélységeit, akkor vált világossá előttem, — a tökéletesebb orvosi ismeretek szemszögén át — hogy milyen csodálatra méltó valóság rejlik e látszólag érthetetlen szimptomák mögött:

Neumann Teréz látja, hogy Krisztus nehezen kapkod levegő után, hogy elkékül, hogy orra s álla hegyessé válik, s a fején kiüt a halálveríték . . . Teste pedig önkénytelenül utánozza a légszomj állapotát! Látja, hogy az Üdvözítő mennyire szomjazik; hallja, hogy arámiái nyelven ezt kiáltja: ésche! — s egész arca feledhetetlenül utánozza ezt. Száraz nyelve kinyomul cserepes ajkai közül . . . Hallja, amint Krisztus utolsót kiált: Elói, elói, lama zabachthani, — hogy aztán e szavakkal: Schálem kulóchi! (Beteljesedett!) Atyjának ajánlja lelkét és befejezze életét. Krisztus feje lehajlik s térdei eltávolodnak egymástól . . . A vele szenvedő stigmatizált e pillanatban levágódik párnái közé, mintha

golyó találta volna, vagy kasza döntötte volna el. Arca azonnal olyanná változik, mint a halotté, — hiszen a halál kapujáig kísérte forrón szeretett Üdvözítőjét.

Némelyek beszámolnak izomzatának megmerevedéséről, valamint bizonyos részleges levitációról is, — minthogy én magam illet, gyakori konnersreuthi látogatásaim alkalmával nem láttam, nem akarok hasonlóságot megállapítani e tünet, s a kereszthalálra ítétek izmainak tetanikus merevsége között.

Neumann Teréz lábán a stigmák körülbelül ugyanazon a helyen vannak, mint ahol a — turini halottas lepel szerint — Krisztus szentséges lábai voltak átszegezve. Teréz meglehetősen nehezen jár, minthogy e sebek járás alkalmával intenzív fájdalmat okoznak.

Az egyezés tehát Krisztusnak történelmi, — és fényképe, — valamint a Megfeszítettnek eleven ábrázolása között: több mint feltűnő s a legmélyebb gondolkodásra késztet. Ha mindehhez hozzájárul még egy harmadik bizonyíték: Krisztusnak Argenteul-ban őrzött varratlan köntöse, — a dolog elszédít, lenyűgöz, sőt porba sujt.